

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань антикорупційної політики

5 лютого 2024 року

Веде засідання голова Комітету РАДІНА А.О.

ГОЛОВУЮЧА. Ми маємо кворум. Отже, колеги, ще раз доброго дня. Ми маємо кворум і відповідно можемо починати засідання комітету. Маємо достатню кількість згод також на проведення комітету в режимі відеоконференції.

Колеги з секретаріату, я прошу також включити запрошених осіб.

_____ . Окей.

ГОЛОВУЮЧА. Я бачу, присутня пані Наталія Калмикова, заступник міністра оборони, пан Сергій Степанян, антикорупційний уповноважений в Міністерстві оборони і ще кілька колег із Міноборони і Генерального штабу.

Колеги, ми з вами сьогодні мали план зосередитись на одному ключовому питанні, а саме: розглянути законопроект про мобілізацію, законопроект (реєстраційний номер 10449), розглянути його в порядку антикорупційної експертизи. Це одне ключове питання в нас сьогодні на порядку денному. Разом з тим, колеги, організаційне питання в нас також є - щодо подання кандидатур від комітету в парламентські делегації. Я з вашого дозволу, колеги, це питання прошу також включити.

Відповідно порядок денний в нас буде складатись із двох пунктів: організаційне питання щодо делегування членів комітету в постійні делегації і власне законопроект щодо змін по мобілізації.

По цьому порядку денному, колеги, в когось будуть додаткові питання чи зауваження? Так, не бачу. Колеги, я проситиму пана Олексія Жмеренецького виконувати функції секретаря на цьому засіданні, оскільки

наш секретар пан Володимир Кабаченко, на жаль, не може поки доєднатись до засідання комітету. Олексію, гаразд?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Так, звичайно.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже, колеги.

Отже, колеги, оскільки по порядку денному не надійшло додаткових питань чи зауважень, пропозиція затвердити в тому вигляді, в якому озвучила, одразу за основу і в цілому. Да?

Радіна – за.

Мошенець.

МОШЕНЕЦЬ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Бурміч.

БУРМІЧ А.П. За.

ГОЛОВУЮЧА. Жмеренецький.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧА. Іванісов.

ІВАНІСОВ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Одарченко.

ОДАРЧЕНКО А.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Сьюмар.

Ткаченко.

ТКАЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Шинкаренко.

Ананченко.

Мені здається, ми маємо рішення. Так, Олексію?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Так, маємо.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже.

Юрію Васильовичу, ви на зв'язку?

КАРМАН Ю.В. Так.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, проінформуйте колег, які надійшли пропозиції по організаційному питанню, кандидатурам від комітету в постійні делегації.

КАРМАН Ю.В. Не надходило пропозицій.

ГОЛОВУЮЧА. Тобто як мінімум пан Олексій Жмеренецький просив підтримати його кандидатуру в делегацію НАТО.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Так, в НАТО.

КАРМАН Ю.В. Так, на минулому засіданні говорили про Олексія щодо НАТО і Сьюмар... І все. А там ми надсилали листа, щоб письмово надали пропозиції, то ніхто не прислав з депутатів, лишилося тільки ... *(нерозбірливо)*

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, я правильно розумію, що фактично тільки 2 члени комітету висловили бажання бути делегованими від комітету в постійні делегації, членами яких вони і так зараз є, на підставі пропозицій фракцій. Я правильно розумію?

Колеги, оскільки немає додаткових пропозицій і зауважень...

_____. Огласите весь список.

ГОЛОВУЮЧА. Весь список чого?

_____. Будь ласка, треба додати.

ГОЛОВУЮЧА. Весь список чого оголосити?

_____. Ну всіх постійних делегацій.

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, весь список парламентських делегацій я зі всією повагою вам зараз не оголошу, бо я, чесно кажучи, сама весь список не знаю. Було доручення Голови Верховної Ради визначитися по цьому з комітету. Колеги, ми пропонували це зробити ще в середині січня. Я просто бачу, що додаткових пропозицій немає і пропоную з повагою до тих колег, які вже зараз є членами делегацій, хоча б їх від комітету подати для того, щоб не ставити під питання їх мандат. Якщо у членів комітету в процесі роботи в парламенті буде пропозиція делегуватися в якусь додаткову парламентську делегацію постійну, то ми можемо на комітеті це розглянути, як-то кажуть, в міру надходження відповідного питання.

Колеги, немає заперечень від комітету підтвердити делегування Олексія Жмеренецького і Вікторії Сюмар у ті делегації, членами яких вони є.

Пан Олексій Жмеренецький – це делегація НАТО.

А Вікторія Сюмар... Нагадайте мені, Юрію Васильовичу, в якій вона делегації?

КАРМАН Ю.В. Я теж... По-моєму, ПАРЄ.

ГОЛОВУЮЧА. Ні, вона не в ПАРЄ.

КАРМАН Ю.В. Я зараз список...

ГОЛОВУЮЧА. Юрію Васильовичу, у вас же є проект рішення. Скиньте, будь ласка, його в чат комітету, щоб його всі бачили.

КАРМАН Ю.В. Добре.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже.

І, колеги, буде пропозиція тоді зафіксувати в рішенні комітету, що ми делегуємо тих членів комітету, які є членами відповідних делегацій, на підставі пропозицій фракцій. Не буде заперечень по цьому, колеги? Ну оскільки у нас в принципі й не надійшло пропозицій, які б розходилися з попередніми пропозиціями фракцій.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Ні, не буде.

Анастасіє, я правильно пам'ятаю з того розпорядження Голови Верховної Ради, що тепер можна бути лише в одній делегації?

ГОЛОВУЮЧА. Наскільки я пам'ятаю, так, було таке розпорядження Голови Верховної Ради. Так.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Я просто хотіла запропонувати, можливо просто підтвердити всім членам комітетів, в яких вони делегаціях є, що вони там будуть продовжувати свою діяльність. Якщо це тільки має бути одна, то тут уже кожен повинен вирішити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. І я нагадую, пані Олено, що по вас ми пропозицію вашу залишитись в ПАРЄ проголосували на минулому чи на позаминулому засіданні.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Я просто була в декількох делегаціях, але тепер, я так розумію, що я маю залишитись лише в ПАРЄ.

ГОЛОВУЮЧА. Наскільки я розумію, так. Тепер такі обмеження.

СЮМАР В.П. Але вибачте, насправді я думаю, що це суперечить взагалі практиці, так, там європейських парламентів всіх, до речі, і я думаю, що це ще може якось змінитися, хоча там якщо є воля враховувати це, я не буду заперечувати. Я хотіла запитати, Настю, чи ви мене залишили в ГУАМ?

ГОЛОВУЮЧА. Так, ми якраз зараз, я повторюсь, яка була пропозиція проекту рішення, оскільки з усіх колег надійшли пропозиції щодо делегування від комітету додатково крім ПАРЄ, що ми вже розглядали, делегування від комітету в постійні делегації тільки пана Олексія Жмеренецького в НАТО і, пані Вікторіє, вас, я так розумію, в ГУАМ, так?

СЮМАР В.П. Так-так.

ГОЛОВУЮЧА. Юрію Васильовичу, проект рішення, який ви скинули, не відкривається. Можете, будь ласка, скинути проект рішення, який буде відкриватися? Дякую дуже.

То була пропозиція тоді від комітету підтвердити це номінування як у зв'язку з тим, що ви вже є членами відповідних делегацій на підставі відповідних подань від фракцій. І в нас відповідно подань, які відрізняються відповідальності подань фракцій, немає. Немає заперечень, колеги?

МОШЕНЕЦЬ О.В. Ні, немає заперечень. Анастасіє, але я би пропонувала все-таки уточнити цей момент. Я просто бачу по деяких колегах, що вони залишаються більше ніж в одній делегації, ну по їх діяльності. Це безумовно дуже правильна діяльність, але мають бути, я тут погоджуюсь з Вікторією, єдині правила для всіх. Не може бути такого, що когось змушують бути лише в одній, ну я не говорю про тих, хто не хоче, а хтось продовжує в більше ніж в одній. Я думаю, що тут має бути якийсь правильний і єдиний підхід до всіх. Можливо, ми це питання просто якось більш детально розглянемо.

_____. Назвіть прізвища, хто це такі порушники?

МОШЕНЕЦЬ О.В. Я не можу вам назвати, але якщо ви читаєте фейсбук і слідкуєте за колегами, то ви можете...

_____. Та не слідкую я за колегами якраз.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, давайте ми тут просто розмежуємо предмет відання комітету і те, що ми робимо в рамках доручення Голови Верховної Ради нам, і те, що ми окремо з'ясуємо.

Пані Олено, я з вами згодна. Я це питання з'ясую. Зараз ми не вирішуємо це питання. Це питання вирішує не комітет. Ми всіх членів комітету, хто

висловив бажання бути номінованими до відповідних делегацій, відповідно номінуємо до відповідних делегацій. Ще раз повторюю, зараз таких людей додатково двоє, вони номіновані також відповідними фракціями, тому пропозиція рішенням комітету - це рішення фракцій чинне перебування колег в делегаціях підтвердити. Немає заперечень, колеги?

СЮМАР В.П. Там точно є? Бо, я не знаю, ми нічого ніби не подавали. Я просто пропустила цей момент з подачею.

ГОЛОВУЮЧА. Що не подавали?

СЮМАР В.П. Себе не подавала як на затвердження комітету. Я просто не розумію...

ГОЛОВУЮЧА. А ви ж просто є в цій делегації, я правильно розумію?

СЮМАР В.П. Так.

ГОЛОВУЮЧА. Відповідно ви там є на підставі пропозиції фракції. Просто буде виглядати трошки дивно, якщо ми Олексія подамо, а вас ні. Давайте не будемо створювати таку ситуацію, щоб не виглядало наче комітет проти вашого перебування в делегації.

СЮМАР В.П. Так-так.

ГОЛОВУЮЧА. Але якщо ви не хочете перебувати в делегації, то так і скажіть.

СЮМАР В.П. Ні. Дивіться, я насправді там жодного разу не була на жодному засіданні, бо мене фракція подала туди десь пів року тому тільки, але

я є зараз офіційно в цьому складі. Не знаю, чи там будуть якісь навіть засідання. Але я просто хочу, щоб це було затверджено, звичайно. Я хочу, щоб документ відкрився нарешті і можна було звірити.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, в чаті комітету вам ще раз для зручності скинули проект рішення.

Колеги, всі мали можливість ознайомитися? Можемо це організаційне питання закрити і перейти до законопроекту про мобілізацію? Немає заперечень, колеги, щодо того проекту рішення, який озвучили? Немає?

Тоді, колеги, прошу це організаційне рішення підтримати.

Радіна – за.

Мошенець.

МОШЕНЕЦЬ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Бурміч.

БУРМІЧ А.П. За.

ГОЛОВУЮЧА. Жмеренецький.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧА. Іванісов.

ІВАНІСОВ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Одарченко.

ОДАРЧЕНКО А.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Сюмар.

СЮМАР В.П. За.

ГОЛОВУЮЧА. Ткаченко.

ТКАЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Шинкаренко.

ШИНКАРЕНКО І.А. За.

ГОЛОВУЮЧА. Ананченко.

Маємо рішення, Олексію?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Так.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, дякую дуже.

_____. Пані голово, а хай наш виконуючий обов'язки секретаря каже, скільки – за. От скільки – за?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. 9 – за. Один не голосував.

_____. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, переходимо до розгляду законопроекту в порядку антикорупційної експертизи. Законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження

військової служби, мобілізації та військового обліку (реєстраційний номер 10449), колеги. Законопроект поданий Кабінетом Міністрів України в зв'язку з відкликанням попередньої редакції законопроекту про мобілізацію.

Що можу сказати для початку дискусії по цьому законопроекті? По-перше, колеги, я би хотіла відзначити, що деякі пункти, які ми рішенням нашого комітету визначили такими, що містять корупціогенні фактори в цьому законопроекті, Міністерством оборони як розробником законопроекту враховані, викладені в іншій редакції як такі, що, принаймні з моєї скромної точки зору, частину наших зауважень знімає. В зв'язку з цим хочу пані Наталії Калмиковій подякувати за роботу над цим законопроектом. Разом з тим, колеги, в цьому законопроекті за результатами антикорупційної експертизи все-таки виявлено окремі положення, що виглядають як такі, що містять корупціогенні фактори.

Я, колеги, перед тим, як дати слово Міністерству оборони, окреслю про що ідеться в проекті висновку нашого комітету. Попрошу Міністерство оборони прокоментувати ну, і звичайно, колеги, питання, зауваження від членів комітету також в будь-який момент вітаються.

Отже по цьому законопроекті. Перше, і це безпосередньо предмет відання нашого комітету, виглядає так, що норми цього законопроекту надають можливості Кабінету Міністрів втручатись в діяльність антикорупційних органів і загалом правоохоронних органів, які відповідно до своєї підслідності розслідують також імовірні злочини, вчинені топ-посадовцями. Про що ідеться? По чинному станом на сьогодні закону співробітники, наприклад, Національного антикорупційного бюро, Державного бюро розслідувань, навіть Бюро економічної безпеки не підлягають призову на військову службу в порядку мобілізації. Цей законопроект говорить, що замість правила про нездійснення щодо них призову включається норма щодо бронювання. Мені здається, що бронювання Кабінетом Міністрів, наприклад, детективів Антикорупційного бюро, наприклад, слідчих Державного бюро розслідувань створює можливості для

тиску на детективів, відповідно слідчих цих органів, створює підстави для конфлікту інтересів, створює підстави для втручання в роботу цих органів. А, наприклад, в Законі "Про Антикорупційне бюро" є вичерпний перелік пунктів щодо того, в який спосіб Кабінет Міністрів може регулювати діяльність Антикорупційного бюро. Тому повноваження Кабінету Міністрів щодо визначення переліку співробітників, наприклад, НАБУ, які підлягають бронюванню, буде просто не відповідати Закону "Про антикорупційне бюро".

Ще раз наголошу, Антикорупційне бюро і Державне бюро розслідувань, вони розслідують топ-посадовців. Ситуація, в якій, наприклад, я моделюю і скажу максимально простими словами, якщо детектив чи слідчий починає розслідувати справи, пов'язані із топ-посадовцями, а ці топ-посадовці мають можливість оперативно змінити щодо них правила мобілізації, то це не сприяє ні якісним розслідуванням, нічому. Це перший пункт зауважень до цього законопроекту.

Далі, колеги. Я би дуже хотіла, щоб Міністерство оборони пояснило, як буде працювати демобілізація. Запропоновано цим законопроектом, що військовослужбовці, які в період дії правового режиму воєнного стану прослужили 36 місяців, мають можливість подати рапорт про демобілізацію. Правильно? Але в який строк (граничний хоча б) і на підставі яких критеріїв цей рапорт або буде задоволений, або не буде задоволений законопроект не відповідає. І виглядає це так, що тут Ставка Головнокомандувача фактично отримує дискреційне повноваження продовжити строк служби на необмежений строк, оскільки немає навіть дедлайну, в який має бути розглянуто і відповідно задоволено рапорт про демобілізацію. І оскільки, поправте мене, якщо я помиляюсь, але я майже впевнена, що рапорт про демобілізацію це ж індивідуальний рапорт, це конкретно рапорт Петрова Петра Петровича, так, однієї людини, за відсутності для Ставки Верховного Головнокомандувача строків, критеріїв чи ще чогось, таке правило, воно фактично створює можливість для вибіркового підходу, коли в одних і тих самих умовах рапорт Сидорова буде задоволений, а рапорт Петрова - ні. Мені

здається, що це і дискреція, і можливість для вибіркової практики. Поправте мене, якщо я помиляюся, може я не правильно розумію норми цього законопроекту, але я просто читаю, що написано.

Далі, колеги. Третій пункт. Пропонується цим законопроектом змінити підстави для отримання військовозобов'язаними відстрочки у зв'язку із доглядом за особою з інвалідністю першої чи другої групи. Проте, на жаль, нове формулювання цієї відстрочки створює невизначеність щодо порядку підтвердження здійснення постійного догляду за особою з інвалідністю першої чи другої групи. Говориться, що постанова Кабміну має встановити порядок підтвердження відсутності інших осіб, я так розумію, невійськовозобов'язаних, які можуть здійснювати такий догляд. Разом з тим, яким актом буде встановлений порядок підтвердження здійснення постійного догляду не визначено. У нас зараз вже є підзаконка Мінсоцполітики, де є різні до цього підходи. Наприклад, чи буде вимагатися на додачу до інвалідності підтвердження того, що особа потребує постійного догляду, чи для підтвердження постійного догляду необхідно буде оформлювати посвідчення постійного доглядача, чи буде здійснюватися акт обстеження, чи яка інша процедура буде застосовуватися для того, щоб власне підтвердити здійснення постійного догляду не зрозуміло, закон про це чітко не говорить, відповідно так виглядає, що для ТЦК відкривається можливість дискреції, можливість формування неоднакової, неоднорідної практики, можливість вимагати в різних людей різні документи і це ніколи не добре і завжди, на жаль, створює потенціал для корупційних ризиків.

Разом з тим, колеги, дуже важливий пункт, на якому хочу наголосити. Передбачено, що закон вступає в силу через місяць після його оприлюднення, правильно? За цей місяць Кабмін має розробити порядок, скажімо так, передбачений цим пунктом. Разом з тим, якщо Кабмін не розробить цей порядок або якщо цей порядок вступить в силу рівно в той самий день, в який вступить в силу закон, то фактично підстави для відстрочки у зв'язку з доглядом за інвалідами не буде ні в кого, бо ні в кого не буде нових документів,

якими треба буде підтверджувати наявність в особи такого права на відстрочку. Тому, як мінімум, колеги, нам необхідно відстрочити вступ в силу цієї норми ще на довший період часу, бо, окрім того, що Кабміну треба затвердити новий порядок, треба ще людям відповідно до цього нового порядку піти і отримати нові документи. Оскільки ми не зовсім розуміємо, що конкретно буде в цьому порядку, ми також не розуміємо, які документи люди мають отримати і люди цього також не розуміють. І це насправді порушує принцип передбачуваності правового регулювання. Я припускаю, що в багатьох колег зараз забиті пошти зверненнями людей, які доглядають інвалідів, навіть (дозволю так собі сказати) не з претензією, а просто з питанням, як це буде працювати, чого очікувати, до чого готуватися. Люди не знають цього, закон не дає відповіді на це питання, формулювання законопроекту також і це проблема. Щодо передбачуваності, це звичайно проблема не корупційного характеру, але щодо того, що не визначено, що саме треба буде підтвердити та в якому саме порядку, а щодо постійного догляду є, скажімо так, не те, що конкуруючі, але і різні підходи, і різні порядки визначені різною нормативкою, фактично тут є умови і для дискреції, і для колізії.

Далі, колеги. Останнє із зауважень, точніше останні з норм, які пропонується визначити такими, що містять корупційні ризики. Законопроект передбачає надати можливість районним і міським комісіям з питань направлення на проходження для військової служби, йдеться про базову військову службу, самостійно визначати додаткові підстави для відстрочки і виносити це подання на розгляд комісії вищого рівня. Тобто фактично ці комісії, поправте мене, якщо я не правильно читаю, але я просто читаю той текст, який Кабмін надав. Читається так, що ці комісії можуть будь-що, от будь-що запропонувати як додаткову не передбачену законодавством підставу для відстрочки, і це не просто дискреція, а це така нічим не обмежена дискреція. І знову ж таки, звичайно, це можливість для неоднорідного застосування.

Крім того, пані Наталіє, я буду дуже вдячна, якщо ви прокоментуєте доцільність і як будуть працювати запропоновані законопроектом норми щодо обмеження права громадян на виїзд за кордон. Я дивлюся на текст законопроекту, тут ідеться про те, що тимчасове обмеження може встановлюватися як рішенням Кабінету Міністрів, так і військовим командуванням відповідно до Указу Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затвердженого Верховною Радою.

Що це означає? Це означає, що Кабінет Міністрів зможе або військове командування, можна також, будь ласка, уточнити, хто ці люди, про який саме орган військового командування йдеться? Бо мені здається, військове командування, воно таке трохи ієрархічне, в ньому сходинок багато. Відповідно ми говоримо про велику кількість людей. Вони можуть додатково обмежувати виїзд за кордон для окремих категорій чи вони можуть додатково обмежувати виїзд за кордон для конкретних осіб? Як це має працювати? Просто в законопроекті є один абзац. Не зовсім зрозуміло, як це має працювати.

З мого боку, колеги, і відповідно до проекту висновку це всі питання, які пропоную обговорити. Якщо є додаткові питання в членів комітету, то, можливо, давайте їх одразу задамо, щоб Міноборони могло тоді одразу на все відповісти. Чи є додаткові питання, колеги?

БУРМІЧ А.П. Є.

СЮМАР В.П. У мене є питання також.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, колеги, в кого? Я бачу, у Вікторії, в Анатолія Петровича. Хто ще?

Тоді, Вікторіє, будь ласка. Потім Анатолій Петрович.

СЮМАР В.П. Я абсолютно доєднуюся до останнього запитання. З приводу, до речі, виїзду за кордон, зараз постановою Кабміну обмежено виїзд народним депутатам. Наскільки, з вашої точки зору, це є конституційна норма? І як далі, справді, хто таке військове командування? Я це питання просто пробую з'ясувати, бо не в одному законопроекті воно пропонується, взагалі-то, просто розставити крапки над "і".

Друге питання моє. Ви знаєте, з приводу конституційних прав взагалі бути українцем. У нас виникає дуже багато з цим питань. Тобто заборона на переоформлення документів консульськими службами - надзвичайно актуальне питання для українців, які за кордоном. Я вам скажу, що зараз відбувається в цьому напрямку. Ну, знаєте, про розлучення і переписування дітей на чоловіків вже всі знають, а майна на жінок, а от про корупцію тотальну, до речі, в консульських різних службах, коли вимагають просто гроші за переоформлення документів якомога швидше, це така проблема, яку обговорюють, повірте мені, не в одному чаті закордонних українців. І особисто в мене є такі приклади. Чи не вважаєте ви, що ця норма теж порушує конституційне право громадян в цьому контексті і що вона є корупційним ризиком?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Анатолію Петровичу, будь ласка, у вас ще було питання.

БУРМІЧ А.П. Шановні колеги, я хотів би поговорити про електронний кабінет, електронні повістки і все, що з цим зв'язано. Я думаю, в нас є і юристи в комітеті і ви дуже добре розумієте, що все, що пов'язано з документуванням, електронними засобами і все таке інше, воно або за рішенням суду, тому що в іншому випадку воно не може бути доказом у судах. Тому тут порушуються не тільки права, тут порушується Кримінально-процесуальний кодекс по документуванню того чи іншого правопорушення. На підставі цих можливих сфальсифікованих даних про те, що людина не розписалась, не побачила, збої

пройшли, стосовно неї будуть порушуватись кримінальні справи, обмежуватись її права, арешти на майно і таке, і таке все інше.

Я вважаю цей підхід, все, що зв'язано з електронним кабінетом і повідомленням в ньому, не просто які порушують Конституцію, а тут є теж вважаю корупційні ризики. Чому? Тому що ті, хто буде розповідати там, коли хто відправляв ці повістки, повідомлення, звичайно, що людина скаже, що я її не отримувала, кому треба, кому не треба, ну я вважаю, це абсолютно неправильний підхід про електронний кабінет.

Про те, що порушені ряд статей Конституції: 3-я, 13-а, 17-а, 21-а, 22-а, 92-а і ще багато, про це мови немає. В мене одне питання, я його задавав тоді, виступав в Раді по цьому питанню, чому немає в цьому законі, в цій ініціативі нічого, щоб підвищило мотивацію громадян України по захисту своєї країни? Чому тільки через коліно, чому тільки силово, чому тільки по беззаконню? Чому, запитую, всі знають, що один з головних демотиваторів це паралельно і вертикальна корупція в армії і я це знаю, тому що я є членом тимчасової слідчої комісії стосовно того, що відбувається в армії. Чому не виходить Міноборони, Кабінет Міністрів з тим, щоб створена була військова прокуратура, чому не посилюється боротьба з корупцією тією Службою безпеки, не вказали ви, і багато інших моментів. Тільки через коліно, тільки через беззаконня. Але я акцент, я ж кажу, електронний кабінет. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Тоді я можливо попрошу таким чином зробити. Пані Наталіє, не могли би ви пояснити членам комітету, як працюватиме електронний кабінет, повістки через електронний кабінет, якщо це варто так сприймати, як буде фіксуватись отримання такої повістки, так, пояснити це, будь ласочка.

Колеги, чи в когось ще є питання?

МОШЕНЕЦЬ О.В. А можна я ще?

ГОЛОВУЮЧА. Олена Мошенець ще.

Пані Олено, будь ласка.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Ми зробили аналіз на 9 сторінок. Я не буду перераховувати все, тут доєднаюсь по електронному кабінету, що немає у нас обов'язку мати планшет чи комп'ютер, я маю на увазі в українців, для того щоб його реєструвати, відповідно ці всі питання.

Але на чому ще хотіла зробити акцент? Ну з того, що найбільш запитуване - аспіранти. Ця нова норма викликає величезне обурення. І це обурення можна зрозуміти, тому що державне замовлення на аспірантів, ви знаєте, дуже маленькі, там мізерні цифри за останні (особливо два) роки. Ну звичайно, можна всіх вважати корупціонерами, хто вступив до аспірантури, але можливо тут варто застосувати якийсь вибірковий підхід, ну, наприклад, по датах або по ступеню розробки роботи. Ну більш якось фахово, якісно, тому що виходить дуже дивно.

І по статусу боржника. Я бачу, що ця норма так само не змінилась і можна накладати арешт, про це так само говорили. Можливо ви якось поясните чи аргументуєте. Ми вже говорили на минулому комітеті про це питання. Але чому тоді, яка ваша аргументація того, що ці норми мають залишитись, які обмежують, що там, водіння транспортного засобу, обмежують можливість користуватись власними коштами і так далі?

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже, пані Олено, за питання. Одне швиденько скажу, потім передам Міноборони. Колеги, секундочку. Наше зауваження по минулій редакції законопроекту було навіть не в самому так званому інструменті - реєстр боржників, а в тому, що одна особа - керівник ТЦК отримує можливість самостійно власним рішенням ініціювати фактично внесення людини в цей реєстр і потім державні виконавці, вони ж не перевіряють, чи є в ТЦК підстави чи немає для того, щоб людину внести, вони фактично виконують лист, який їм надсилає ТЦК. Цей законопроект замість

цього пропонує судову процедуру. Тоді, пані Наталіє, можливо також опишіть, як це буде працювати, хто ініціює рішення, де точка кінцева прийняття рішення і яким чином ця судова процедура буде співпрацювати або, скажемо так, застосовуватися паралельно до притягнення до адміністративної відповідальності.

Колеги, ще хтось із членів комітету хотів висловитися?

_____. Так, я хотів два слова.

ГОЛОВУЮЧА. Так, будь ласка.

_____. Я хотів підтримати Олену Мошенець у тому, що стосується аспірантів. Я хочу сказати, що саме аспіранти – це такі двигуни сучасної науки в кожному університеті. Є відповідні вимоги, критерії, по яких можна подивитися чи аспірант робить все, що потрібно, тобто теж, мені здається, це норма, вона дуже потрібна.

ГОЛОВУЮЧА. Так, колеги, якщо можна, давайте ми все-таки зведемося в предмет відання нашого комітету. В контексті предмету відання нашого комітету у мене хіба питання: чому така дискримінація для аспірантів? Чому аспірант, який навчається за рахунок коштів бюджету, може отримати відстрочку від армії, а аспірант, який навчається за власні кошти, не може? Чому? Що тут презюмується? Що аспірант, який навчається за бюджетні кошти, він більш якісний аспірант? Ну, це ж, м'яко кажучи, не завжди так. Тому це питання в контексті дискримінації, воно якраз, так, у тому числі в рамках предмету відання нашого комітету.

Пані Наталіє, тепер нарешті вам слово, будь ласка.

КАЛМИКОВА Н.Ф. Дякую.

Я буду намагатися максимально коротко говорити. Перше питання, яке ви піднімали, це щодо бронювання силовиків і щодо можливих дискрецій і прийняття рішень і термінових змін умов. Постановою 76 передбачається бронювання за певними критеріями. І власне бронювання, ми зараз вносимо зміну в постанову Кабінету Міністрів, яка буде визначати перелік посад і професій, а це унеможлиблює власне бронювання окремих людей по прізвищах. Тому в тому, що стосується, ми з вами про це говорили, тому, щоб не було такого впливу на людей, які здійснюють слідчі дії, передбачається внесення для них, ну, стовідсоткове бронювання саме для цих категорій за рахунок їх професій. Тобто професія саме слідчі.

Щодо відстрочки по догляду за особами з інвалідністю. Дійсно, станом на зараз...

ГОЛОВУЮЧА. Я перепрошую. Пані Наталіє, а можна я тоді уточню. З чим пов'язана новація щодо того, що працівники Міністерства внутрішніх справ, всі працівники, починаючи від головного бухгалтера (з усією повагою) і закінчуючи заступником міністра, керівником департаменту і завідуючим господарством, вони всі не підлягають мобілізації. А прокурори, наприклад, і слідчі підлягають тільки бронюванню, але не... Тобто фактично у нас читається так, наче посада, наприклад, детектива НАБУ або слідчого є менш важливою для держави, ніж посада будь-кого із працівників Міністерства внутрішніх справ, з усією до них повагою.

КАЛМИКОВА Н.Ф. Ну по-перше, я хочу зауважити, що у нас крім того, що ми дуже довго працювали в комітеті з усіма стейкхолдерами, потім проект був опрацьований в тому числі і урядом за участі всіх зацікавлених сторін в уряді. Що стосується відстрочки для працівників Міністерства оборони і Міністерства внутрішніх справ, у нас було декілька варіантів, де відстрочка-бронювання, бронювання-відстрочка і врешті зупинились на тій моделі, яка зараз закладена в проекті. Причому я хочу зауважити, що, наприклад, і

відстрочку, і бронювання для працівників установ, організацій, підпорядкованих Міністерству оборони, ми зняли взагалі. Тобто ці люди будуть підлягати мобілізації на загальних підставах. Але є ті речі, які мають виконувати міністерства у разі активних дій. І це те, що ми спостерігали, коли почалось повномасштабне вторгнення. Власне працівники, цивільні, їх насправді не так багато ні в Міністерстві внутрішніх справ, ні в Міністерстві оборони, вони виконували ключову функцію перші тижні повномасштабної війни, коли необхідно було забезпечувати, власне, функціонування цих органів. Тому було таке рішення прийнято: в такому вигляді залишити цю норму. Але ми готові дискутувати і в принципі це те, що ми обговорювали.

Перше читання, воно передбачає як ідеологічну таку рамку, а не юридичну досконалість законопроекту. Тому ми готові до дискусії, до змін, які будуть на покращення законопроекту.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. А можна уточнити, вибачте? Наскільки я пам'ятаю, в структурі Міністерства оборони працює 120 тисяч людей. Це найбільш чисельний орган з усіх органів влади в Україні. Тобто мається на увазі, що всі 120 тисяч людей підлягають бронюванню?

КАЛМИКОВА Н.Ф. Ні-ні...

ГОЛОВУЮЧА. Давайте ще раз, колеги, вибачте, я внесу ясність в термінологію. Підлягають бронюванню... Бронювання у нас на скільки здійснюється зараз? На пів року (так?), якщо я не помиляюся? Це означає, що кожні пів року переглядається наявність чи відсутність підстав для бронювання. Наприклад, по детективам НАБУ сьогодні норма діє, що вони не підлягають призову. Тобто стільки часу, скільки вони є на посаді детектива НАБУ, вони не підлягають призову. І це дуже різний підхід, це не відстрочка. Це означає, що людина в силу посади, яку вона займає, в принципі не є предметом інтересу для військкомату протягом того часу, який людина займає

цю посаду. Не пів року, а стільки, скільки вона на посаді. А зараз пропонується перейти в режим бронювання.

КАЛМИКОВА Н.Ф. Це якраз відстрочка і є. Власне всі, хто не підлягають мобілізації, це і є відстрочка, перелік підстав для відстрочки.

Що стосується цивільних працівників. Ми говоримо про Міністерство оборони і органи військового управління. Міністерство оборони, в цілому само міністерство, це 800 осіб, з них цивільних працівників, я не пам'ятаю який відсоток, але це точно не про десятки-сотні тисяч людей. Там, де в нас підприємства, установи, підпорядковані Міністерству оборони, вони знімаються і з відстрочки, і з бронювання, тому що ми знаємо про зловживання, коли там понабирали прибиральниць чоловічої статі і вони не підлягають відстрочці.

Друге питання щодо Ставки. Я би хотіла, щоб це прокоментував Генеральний штаб. У нас зараз присутні представники Генерального штабу. Але давайте я пройду по тим питанням, по яких я маю сказати.

Відстрочка щодо догляду по інвалідності. Дане формулювання... Я не бачу, у нас немає тут представників Міністерства соціальної політики зараз? Ви запрошували?

ГОЛОВУЮЧА. Дивіться, я вам доповім. Я особисто спілкувалася з пані міністеркою для того, щоб просто зрозуміти, як така конструкція буде працювати. Чесно вам скажу, мені так і не вдалося знайти людину, яка би підняла руку і сказала: "Да, це ми запропонували це формулювання". Я знаю, що всі говорять: "Це не ми, це вони". А по інших: "А це вони і це ще вони". Я не знайшла людину, яка би сказала: "Да, це я". Тому...

КАЛМИКОВА Н.Ф. Дивіться, тут я не буду тикати ні в кого пальцем, в конкретну людину, але це була пропозиція Міністерства соціальної політики. Більше того, ми змінювали вже перед самим внесенням на Кабмін ту норму,

яку залишали ми як Міністерство оборони. Менше з тим, зараз Міністерство соціальної політики взагалі змінює підходи до визначення інвалідності і до визначення порядку догляду за людьми з інвалідністю. Планується ними перехід на взагалі відхід від терміну "інвалідність", а на "втрата функціональності" – так, як це робиться в Сполучених Штатах, в Європі. Ну і власне, Міністерство соціальної політики є основним, головним розробником порядку, який має визначати те, яким чином отримується довідка про догляд за особою, яка цього потребує.

Ми є отримувачем вже цієї інформації і згідно тієї норми, яка зараз прописана, якщо згідно визначеного порядку і затверджує Кабінет Міністрів, розробником є Мінсоцполітики як основний орган, що формує політику в соціальній сфері, ми приймаємо ту форму довідки, яка буде визначена Кабінетом Міністрів, вона буде підставою для ТЦК та СП у наданні відстрочки.

ГОЛОВУЮЧА. Давайте я таким чином перепитаю. Ну перше, в Мінсоцполітики вже є діючі порядки, як, наприклад, може підтверджуватись здійснення тієї чи іншою особою постійного догляду за інвалідом. Якщо Кабмін визначить ще якийсь порядок, то тоді цих порядків буде ще більше ніж один і ТЦК відповідно за відсутності в законі чіткої вказівки про яке саме підтвердження ідеться матиме також меню вибору. Але, знову ж таки, я тут мушу сказати колегам, що обговорювала це питання з міністеркою соціальної політики, ми насправді дуже конструктивно поговорили і певну модель можна буде запропонувати до другого читання для того, щоб спростити ситуацію обліку і для держави не ускладнювати додатково життя інвалідам.

Я, якщо можна, пані Наталіє, перепитаю наступне. Перше, я правильно розумію, що у Міністерства оборони насправді ключовий інтерес не встановлювати чи потребує інвалід догляду чи не потребує, а зафіксувати одну конкретну річ, щоб догляд за одним інвалідом був підставою для відстрочки для однієї особи, не для всіх троюрідних братів і їх дружин, чоловіків їх сестер,

а для однієї людини. Наскільки я розумію, зараз є можливість допрограмувати систему "Оберіг" таким чином, щоб, ну я далека від програмування, тому я спробую пояснити дуже просто. Для того, щоб фактично можна було б людину, яка є інвалідом, зафіксувати, що для, наприклад, для Сидорова підставою для відстрочки є догляд за Петровим, ось його ідентифікаційний номер, і Сидоров як військовозобов'язаний здійснює догляд за певним Петровим. Це одна людина. При спробі використати реквізити Петрова як особи з інвалідністю для отримання відстрочки ще іншою особою система просто цього не пропускає.

КАЛМИКОВА Н.Ф. Абсолютно.

ГОЛОВУЮЧА. І в такий спосіб ми закриваємо найбільш поширену, я не буду, не візьмусь на себе казати, що найбільш поширена, але зі слів Міноборони поширено модель, скажімо так, отримання не дуже виправданих відстрочок. І в такий спосіб ми діджиталізуємо всю цю історію, не ускладнюємо життя інвалідам, не вимагаємо від них додатково трьох кілограмів довідок, не даємо можливості для дискреції ТЦК, які будуть вирішувати, яка саме "бамажка", що підтверджує або не підтверджує, і вирішуємо державний інтерес – перехід до принципу "один інвалід – одна особа доглядальник". Правильно?

КАЛМИКОВА Н.Ф. Абсолютно.

ГОЛОВУЮЧА. В ситуації, коли не йдеться про чоловіка-дружину, теоретично може Кабмін визначити, яким саме чином можна підтвердити, що за цим інвалідом не може здійснювати догляд інша особа – не військовозобов'язаний. Наприклад, цієї особи нема в членах сім'ї, ну просто нема, є там, наприклад, тільки один син або не може здійснювати дочка і так далі. Але це менш складна історія. Чи Міністерство оборони тут наполягає на

тому, що треба закріпити необхідність саме постійного догляду за інвалідом як один із критеріїв отримання відстрочки чи ні? Бо просто зараз чому це питання такий великий соціальний резонанс має і про це багато люди питають? Тому що зараз інвалідність не вимагає додаткового підтвердження ще параметрів інвалідності.

Ви справедливо говорите, потрібна реформа категорій інвалідності, вони справді застарілі, там справді намішано, перепрошую за грубість, але це правда, там в рамках однієї категорії намішано мертвого, живого і ненародженого, перепрошую. Але ми не можемо цю реформу інвалідності зробити в рамках реформи мобілізації, правда? Коли буде зроблена реформа інвалідності, ми на неї подивимося і скажемо: "Вона зроблена", - і передивимося тоді підстави для відстрочки. Чи такий підхід підлаштовує Міноборони?

КАЛМИКОВА Н.Ф. Так, так.

ГОЛОВУЮЧА. Окей, зрозуміла.

Ну, я думаю, колеги, що все-таки тут ми змушені будемо зафіксувати зауваження по чинному тексту законопроекту, але принаймні ми розуміємо, як це може бути виправлено на друге читання. Дякую дуже.

Що ще у нас було по питанням, на які Міноборони може відповісти?

КАЛМИКОВА Н.Ф. Значить, те, що комісії можуть визначати додаткові підстави для відстрочки – це прокоментує Марк Володимирович.

Значить, права на виїзд за кордон, обмеження органами військового управління або Кабінету Міністрів. Тут мова йдеться, знову-таки, це пропозиція Міністерства внутрішніх справ, оскільки вони контролюють порядок перетину кордону через Державну міграційну службу.

Тут передбачається, що у випадку необхідності проведення більш активної мобілізації, яка може знадобитися, на жаль, через те, що у нас активні

бойові дії, органи військового управління, тут я теж попрошу конкретна Марка, але на рівні Кабінету Міністрів, то це введення не для окремих категорій, а більш жорстких заходів для всіх громадян.

І щодо електронного кабінету і статусу боржника. Це пов'язані речі. Ми врахували дійсно ті зауваження, які були минулого разу щодо дискрецій і визначення представником ТЦК та СП, ну, внесення людини в реєстр боржників. Зараз ми відмовилися від реєстру боржників, ми пішли через виконавче провадження, яке відбувається за рішенням суду. Більш того, ми прописали норму, таку саму як в судовій практиці, щодо належного оповіщення громадянина електронними інструментами. Власне це така була робота з багатьма фахівцями і в судовій практиці, і з правозахисниками для того, щоб визначити, а яким чином має бути оповіщена людина для того, щоб це оповіщення було належним, і подальші кроки ТЦК та СП не були протизаконними. Таким чином надсилається вимога, за відсутності реакції на вимогу представник ТЦК та СП подає там по процедурі (вона описана) через суд і через рішення суду вже виконавці працюють так, як по стандартному виконавчому провадженні.

СЮМАР В.П. Вибачте, будь ласка, а можна все-таки по за кордону зрозуміти. Що означає: для всіх категорій? Це означає, що навіть ті, хто не підлягають призову чи мають відстрочку, тобто може бути впроваджено обмеження. Я правильно розумію? І все-таки військове керівництво це хто? Щоб ми вже тему закрили.

КАЛМИКОВА Н.Ф. Пані Вікторіє, мені зараз складно судити про те, що могло би бути, тому що ми зараз говоримо в категоріях того, що існує в проекті, і ми говоримо про те, що в першу чергу ми пишемо про пред'явлення військового облікового документу на кордоні, і це або приписне, або військовий квиток, який, до речі, будуть пред'являти тепер і в тому числі силовики, які будуть не на спеціальному обліку, а на загальному. Або якщо це

відстрочка або бронювання, то це теж військовий обліковий документ, в якому...

СЮМАР В.П. Так чому так не написати? Прямо написати так, що пред'явлення військових документів ТЦК, і це зняло б всі питання насправді.

ГОЛОВУЮЧА. Пані Наталю, я тут змушена погодитися, бо формулювання насправді дуже широке. Це у нас з вами є в певному сенсі розкіш зв'язатися один з одним і обговорити і зрозуміти, як це має працювати, що малося на увазі. Але люди коли читають законопроект, вони читають "військове командування" - невідомо, хто ці люди, можуть завтра додатково обмежити виїзд за кордон, наприклад, кому, жінкам, бабусям - ну незрозуміло. І від цього народжуються усілякі фейки в інтернеті.

КАЛМИКОВА Н.Ф. По двох інших питаннях. Я би попросила, Марку Володимировичу, увімкніться, будь ласка.

АНДРУСЯК М.В. Так-так, я на місці.

КАЛМИКОВА Н.Ф. По питанню рішення по звільненню через Ставку і по тому, що комісії можуть самостійно визначати додаткові підстави для відстрочки. Прокоментуйте, будь ласка.

АНДРУСЯК М.В. Ну стосовно звільнення через 36 місяців. Ну дивіться, керівництво Збройних Сил погодилось з такою нормою стосовно звільнення через 36 місяців, але реально на сьогодні немає можливості проводити такі звільнення, тому що немає підготовлених резервів. Ми сподіваємося, що коли запрацюють всі норми закону, а він настільки комплексний, що охоплює практично всіх громадян України військовим обліком, ми всіх зможемо побачити і відповідно в обсягах, які необхідні для Збройних Сил, здійснити

призов на військову службу під час мобілізації, тоді виникне можливість для розгляду питання стосовно звільнення, для того, щоб потім, ну, наприклад, в другій половині 2024 року не вносити зміни в закон, було прийнято рішення на самому вищому рівні, щоб поставити такі от обмеження, що у строки, визначені рішенням Ставки Верховного Головнокомандувача. Якщо на цей час будуть в нас додаткові резерви, я сподіваюсь, що не буде ніяких застережень прийняти таке рішення.

ГОЛОВУЮЧА. Тобто я правильно розумію, що норма і підхід є саме такий, як він читається - через 36 місяців служби в люди виникає не право на демобілізацію, а право написати рапорт, який можливо буде задоволений, а можливо - ні, коли і за яких умов - невідомо. Правильно? Тому що ніхто не може передбачити рівень забезпеченості Збройних Сил?

АНДРУСЯК М.В. Так, пані Анастасіє. Так. Через 36 місяців людина набуває право на звільнення. В неї настає таке право. Якщо все буде нормально з відповідними обсягами підготовлених резервів, то Ставка прийме рішення, наприклад звільнити, ну от у лютому 2025 року вона прийме рішення звільнити військовослужбовців, які були призвані у лютому 2022 року.

ГОЛОВУЮЧА. Так, але рапорти, вони індивідуальні. Тобто фактично створюється можливість... *(Шум у залі)* Колеги, хтось має зам'ютитися. Дякую дуже. Фактично створюється можливість для Ставки ухвалити індивідуальне рішення по демобілізації, наприклад Петрова, який служить з 24 лютого, але не Сидорова, який служить з 25-го.

АНДРУСЯК М.В. Абсолютно не буде ні петренків, ні сидоренків в цих рішеннях. Воно буде визначати, ну, я так сподіваюсь, наприклад, я вже сказав, в лютому 2025 року в нас набудуть право на звільнення військовослужбовці, які були призвані в лютому 2022 року. І якщо у нас будуть певні обсяги

підготовлених резервів, то буде визначено завдання звільнити протягом лютого відповідну категорію людей, які набули право...

ГОЛОВУЮЧА. Але як має виглядати рішення Ставки Головкама в цій ситуації? Це про звільнення людей, які служать з такої-то дати, чи про задоволення рапортів Іванова, Петрова, Сидорова і далі по списку? Я не знаю просто, як це у вас виглядає.

АНДРУСЯК М.В. Ну, ви вже від мене вимагаєте проект рішення Ставки.

ГОЛОВУЮЧА. Ні-ні, це важливо. Я намагаюся зрозуміти, чи це, дивіться, рапорт, чи це індивідуальний запит...

АНДРУСЯК М.В. Я ще раз кажу, що ніяких персональних облікових даних в рішенні Ставки не буде однозначно. Будуть визначені категорії людей, які зможуть звільнитися за результатами рішення Ставки. Ну, приведу ще раз приклад. Люди, які були призвані... Можливо, буде звучати така фраза в рішенні Ставки: "Військовослужбовців, що були призвані протягом лютого-березня 2022 року, звільнити з військової служби". За бажанням, да.

ГОЛОВУЮЧА. Можливо, тоді є сенс ці умови хоча би на рівні закону прочитати. Подивіться, що мене у цій ситуації хвилює. З точки зору методології антикорупційної експертизи те, як зараз ця норма виписана, ні строків, ні критеріїв для прийняття рішення фінального нема, це звичайно корупційний ризик. Але крім цього це також і питання соціального неспокою. Бо ми кажемо людям: "Дивіться, через 36 місяців служби можна демобілізуватися". А на практиці виявляється, що не можна, бо це залежить ще від великої кількості показників, і ми це розуміємо. Це я розумію, що ви не можете демобілізувати людей тоді, коли у вас немає людей щоб їх замінити – це очевидно. Але виходить, що ми політично людям щось пообіцяли, а

отримати вони цього насправді не можуть. Чи можна хоча б на рівні закону прописати якісь умови там, наприклад, якщо забезпечено на, я не знаю, на якусь кількість відсотків щось, щоб обмежило, скажімо так, дискрецію Ставки в цьому питанні. Бо ви ж краще, ніж я розумієте, що це буде соціальний просто вибух, коли люди напишуть заяви на демобілізацію, а їм скажуть - ні.

АНДРУСЯК М.В. Пані Анастасіє, бачите, ви сказали про антикорупційні ризики, про соціальні ризики. Тут ризик національній безпеці. Ми не можемо зараз сказати достовірно, що ми надамо право можливість звільнитися людям в лютому чи в березні наступного року.

ГОЛОВУЮЧА. Треба принаймні прописати якісь критерії, на підставі яких Ставка ухвалює рішення – це перше. І друге, чітко зафіксувати, що це не індивідуальне рішення по кожному рапорту, а це рішення по категоріям. Бо інакше однозначно це може читатись як ...

_____ . Абсолютне рішення...

ГОЛОВУЮЧА. ... рівне рішення щодо однакових ситуацій з людьми.

СЮМАР В.П. Або не дурити людей, або написати чесно.

АНДРУСЯК М.В. Ну я думаю, що ми в профільному комітеті під час підготовки до другого читання більш ретельно подивимося на цю норму. Можливо якісь рамкові норми поставимо.

ГОЛОВУЮЧА. Ну я ж кажу, це важливо не тільки з точки зору корупційних ризиків чи їх відсутності, це важливо з точки зору також непередбачуваності для людей. Щоб ми не обіцяли людям те, що ми знаємо,

ми не зможемо виконати. Розумієте? Бо потім їм пояснювати: "Ви знаєте, ми, коли ухвалювали закон, то не мали на увазі 36 місяців", - це нечесно просто.

Гаразд. І питання, да, щодо обмеження виїзду за кордон військовим командуванням.

АНДРУСЯК М.В. Обмеження по виїзду за кордон пані Наталя – заступник міністра оборони вже озвучила, що, в принципі, ця норма з'явилась в Кабінеті Міністрів, від Міністерства оборони вона вийшла без оцих от положень про військове командування. Ну дійсно, такий термін, який викликає непорозуміння. Тому якщо народні депутати будуть правками вносити зміни до другого читання, ми, в принципі, підтримуємо, що треба прибрати військове командування і залишити виключно Кабінет Міністрів, як це зараз, за великим рахунком, і працює. Є Закон про виїзд за кордон і є Постанова Кабінету Міністрів 57 про порядок перетину державного кордону.

ГОЛОВУЮЧА. Просто військове командування – це, якщо я правильно дивлюся по Закону про оборону, це, наприклад, командири з'єднань.

АНДРУСЯК М.В. Так. І в Законі про оборону...

ГОЛОВУЮЧА. І фактично надається можливість великій кількості людей і структур, які є військовим командуванням, взагалі ухвалювати різні рішення.

АНДРУСЯК М.В. Пані Анастасіє, я з вами повністю погоджуюся. Тому, в принципі, я думаю, що...

СЮМАР В.П. Я вам більше скажу, що оця постанова Кабміну, яка зараз працює, є велике питання щодо її конституційності. Я вже казала народним депутатам, наприклад, Кабмін чомусь, який призначається народними

депутатами, забороняє виїзд за кордон чи встановлює якісь обмеження для такого виїзду, які станом на зараз не є призовними і не підлягають мобілізації. Це суцільний абсурд, це суперечить самому принципу. Тобто якщо в нас є принцип, що людина не підлягає мобілізації, вона знята з військового обліку або там це, наприклад, жінка, вона повинна безперешкодно, наприклад, проїжджати. Тобто все має відповідати Конституції. Кабмін, мені здається, вносить ці норми, щоб просто їх узаконити, розуміючи незаконність власної постанови. І тому воно в законі має бути прописано дуже чітко, а не віддавати просто право Кабміну визначати, вносити зміни і робити якийсь абсолютний абсурд. Ми втратимо взагалі всіх. Всі просто поїдуть з країни напередодні ухвалення цього закону.

ГОЛОВУЮЧА. Вікторіє, дивіться, з усією повагою, це ж не питання виїзду чи невиїзду там, наприклад, народних депутатів. У нас специфічні посади, можна дискутувати, маємо ми чи не маємо права в правовому режимі воєнного стану вільно перетинати кордон. І давайте будемо чесними, людей, які читають ці норми,...

СЮМАР В.П. Нас Закон про воєнний стан не зобов'язує...

ГОЛОВУЮЧА. ...їм, вибачте, почхати на депутатів, правда? Їм цікаво, і це виправдане в них питання, які правила будуть щодо них післязавтра, а вони, читаючи цей закон, не можуть зрозуміти, які будуть правила щодо них післязавтра. Має ж бути якась елементарна правова визначеність.

СЮМАР В.П. Я про це і кажу, що правова визначеність стосується мільйонів людей. Але якщо навіть з депутатами існують такі речі, то питання щодо...

ГОЛОВУЮЧА. Давайте без "навіть депутатами", я вас благаю.

СЮМАР В.П. Ну, слухайте, Настю, я вважаю, що це не смішно, тому що це неконституційно, коли Кабмін, вибачте, який нами призначений, визначає для нас правила, на що ми маємо право, а на що ні, що суперечить Закону про статус народного депутата і інших законів. Але це дійсно може стосуватися, ось така невизначеність мільйонів людей, це їх просто-на-просто вбудоражить, які просто можуть тікати з країни банально, тому що вони не знають, як далі це буде працювати, якщо ми зараз напишемо настільки невизначену історію. Давайте писати визначені речі. Що заважає це робити?

ГОЛОВУЮЧА. Гарзд, колеги. Я в принципі почула реакцію на всі ті пункти, які в проекті рішення у нас зазначені. Справедливості заради по частині пунктів у нас є певне спільне розуміння з Міністерством оборони як можна ту чи іншу норму уточнити. Разом із тим, колеги, не знаю, чи можна так сказати, але трагізм роботи нашого комітету полягає в тому, що ми все одно, незалежно від хороших намірів на друге читання, аналізуємо той текст, який наявний в першому. Відповідно я питаю: колеги, за результатами обговорення чи ми готові якісь із пунктів, які озвучено було на початку дискусії, як такі, що виглядають з корупційними ризиками, чи ми готові якісь із них зняти?

_____. Містить корупційні ризики, я пропоную, також як і перший раз.

Дякую.

БУРМІЧ А.П. Додати ще про електронний кабінет.

ГОЛОВУЮЧА. А що саме про електронний кабінет, Анатолію Петровичу? Я не зрозуміла, в чому корупційний ризик електронного кабінету.

БУРМІЧ А.П. А в тому, що людина не буде отримувати, а її будуть притягувати, хтось щось посилав чи не посилав. Як це все перевіряти? Розкажіть мені механізм. Як це все буде працювати?

_____. У нас 30 відсотків населення взагалі не мають віком 45-50 років ні смартфонів, ні планшетів.

ГОЛОВУЮЧА. Я розумію, про що ви говорите.

_____. З інтернетом 5G, вибачте, траса М-06 Київ – Львів. Так вона постійно без інтернету. Тобто 40 відсотків в дорозі без інтернету, а ми кажемо про якісь електронні повістки.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, я просто не зовсім розумію, як ми можемо аргументувати, що електронна повістка є корупційним ризиком. Неможливо підтвердити факт отримання?

БУРМІЧ А.П. Перепрошую, зловживання з боку ТЦК можливі, тому що перевірити неможливо. Плюс, на підставі чого...

ГОЛОВУЮЧА. Ні, чому? Вони ж в електронному вигляді, це ж електронна система, там зберігається, в електронній системі якраз значно простіше, ніж у паперовій повістки перевірити, хто коли кому відправив.

БУРМІЧ А.П. Анастасіє Олегівно, це в суді можна перевірити? Це в суді є доказом?

ГОЛОВУЮЧА. Анатолію Петровичу, ваше ключове питання насправді в тому, як підтвердити, що людина отримала цю повістку, як перевірити, що її

ТЦК надіслала, в електронній системі це якраз не проблема. Як підтвердити факт отримання?

БУРМІЧ А.П. Це не може бути доказом.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Марку, ви ще раз нам зможете пояснити, яким чином перевіряється факт отримання повістки. Тобто надіслана повістка в електронну систему, в електронний кабінет, з якого моменту вважається, що людина її отримала і чому в принципі вважається, що людина її отримала?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. А можна ще додати? А можете прояснити взагалі, як оця система влаштована електронного сповіщення? Ви там згадали про усі належні способи сповіщення. Що це мається на увазі?

АНДРУСЯК М.В. Дивіться, цей законопроект, він повинен працювати разом із законопроектом 162. От в законопроекті 162, який вже проголосували в другому читанні, там є визначення поняття "електронний кабінет". І там написано, що порядок створення, функціонування, наповнення і таке інше здійснюється відповідно до постанови Кабміну. Тому в цьому законопроекті однозначно цього дублювання не буде. Це перше.

Наступне.

ГОЛОВУЮЧА. Да, але там немає питання вручень. Тобто я правильно вас розумію, що постанова Кабміну має визначити, що вважати отриманням повістки електронно? Це як?

АНДРУСЯК М.В. Так, звичайно, форма цієї електронної повістки буде визначена постановою Кабміну.

ГОЛОВУЮЧА. Ні, форма да, це зрозуміло. Немає ніяких претензій до того, що Кабмін має визначати форму повістки і вимоги до роботи кабінету. Але це знову повертає нас до дискусії про передбачуваність. Людям треба розуміти, як їм вести себе правомірно. Для цього людям треба розуміти, що таке отримання повістки через електронний кабінет.

АНДРУСЯК М.В. Дивіться, крім можливості отримання повістки через електронний кабінет, в законопроекті 10449 передбачено і безпосереднє вручення повістки.

ГОЛОВУЮЧА. Давайте я так переформулюю. Вибачте, будь ласка, що я вас перебиваю. Ми просто годину вже говоримо про цей законопроект, я трохи хвилююся про кворум комітету.

Отже, чи може бути людина притягнена до відповідальності за неявку до ТЦК у ситуації, коли повістка про прибуття для уточнення даних була направлена виключно в електронний кабінет, людина її не бачила і наступний крок, який вона чує щодо себе від держави, це виклик до суду для розгляду питання, наприклад, про накладення арешту на рахунки, бо, виявляється, повістка була надіслана там два тижні тому, людина її не бачила, але тепер притягається до відповідальності за неявку у військкомат. Чи можлива по цьому законопроекту така ситуація?

АНДРУСЯК М.В. Дивіться, послідовність наступна. Спочатку повістка, повістка або особистим врученням, або через електронний кабінет, людина не виконує, наприклад, не прибула у визначений строк, після цього ТЦК здійснюють повідомлення в поліцію для адміністративного затримання та доставлення військовозобов'язаного. Якщо протягом 15 діб це не відбудеться, тоді включається стаття 27 Закону про мобілізаційну підготовку і мобілізацію. Там передбачено формування вимоги, це як виконавчий документ, ця вимога

надсилається звичайною поштою, заказним листом або знову ж таки може надсилатися через електронний кабінет.

ГОЛОВУЮЧА. Вибачте, будь ласка, що я вас перебиваю. Я відкрила норму закону, тут написано таким чином: днем вручення повістки про виклик до територіального центру є день отримання територіальним центром комплектування та соціальної підтримки повідомлення про доставлення такої повістки до електронного кабінету призовника. Доставлення, не про прочитання, а про доставлення. Тобто ситуація, в якій людина, наприклад, я моделюю, лежить в лікарні під апаратом штучного дихання і вона чує від військкомату тільки дві речі, що, перше, вона уточнила свої дані в електронному кабінеті, друге, її викликають до суду для розгляду питання про арешт рахунків у зв'язку з тим, що, виявляється, ця людина уклоніст, тому що їй було надіслано в електронний кабінет повістку. Правильно я розумію, що така ситуація, виходить, можлива?

АНДРУСЯК М.В. Зараз я іншу норму прочитаю. Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений в повістці, є: перешкода стихійного лиха, стихійного характеру, хвороба громадянина.

ГОЛОВУЮЧА. Так, це питання, яке буде розглядати суд.

АНДРУСЯК М.В. Я під вашу модель...

ГОЛОВУЮЧА. Це питання, яке буде розглядати суд, але фактично можливо притягнути людину до відповідальності на підставі того, що повістка надіслана, незалежно від того, чи вона переглянута в електронному кабінеті, чи ні.

АНДРУСЯК М.В. Дивіться, у нас передбачено, що громадянин, от по тій ситуації, що ви змодельювали, що він лежить хворий в лікарні.

От по цим нормам закону, які зараз ми розглядаємо, він може попередити це ТЦК протягом трьох діб про обставини, які унеможливили його прибуття до ТЦК. В принципі, ну, весь закон таким чином побудований, що спочатку повістка, потім вимога, потім суд. Ну, в будь-якому випадку на якомусь етапі буде знайдено відповідне рішення про правильність застосування цих от проваджень і обмежень, які пропонуються в законопроекті.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. А можна уточнити? А як їм змусити людей зареєструватись в цій системі, створити собі ці електронні кабінети? Там що, якийсь дається термін, а потім якісь штрафи чи що?

ГОЛОВУЮЧА. Давайте я так перепитаю: чи правильно я розумію, що електронний кабінет є лише одним із варіантів уточнення даних про себе для військовозобов'язаних? Тобто людина може не створювати кабінет, вона може просто піти в ТЦК або в ЦНАП, уточнити дані про себе і піти додому. Не створювати кабінет. Немає кабінету – нема електронної повістки. Ну фактично так норма закону сама говорить, як її обійти.

АНДРУСЯК М.В. Стосовно уточнення даних – так. Ми для того, щоб не лякати людей прибуттям до ТЦК, дали їм можливість уточнити облікові дані через ЦНАП, через зареєстрований електронний кабінет або шляхом безпосереднього прибуття до...

ГОЛОВУЮЧА. Тобто людина не зобов'язана реєструвати електронний кабінет. Правильно?

АНДРУСЯК М.В. Ми реєстрацію електронного кабінету визначаємо як обов'язок громадянина.

_____ . Які зобов'язані, зобов'язані.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Які санкції за нереєстрацію кабінету і як буде працювати цей механізм з примусу або покарання за нереєстрацію кабінету?

АНДРУСЯК М.В. Санкції передбачені Кодексом про адміністративні правопорушення, стаття 210 і 210 прим.1. 210 – це порушення законодавства про військовий обов'язок, 210 прим.1 – законодавства про мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

ГОЛОВУЮЧА. Тобто ви можете притягти людину до відповідальності за те, що в неї нема електронного кабінету. Правильно?

АНДРУСЯК М.В. Так, можемо притягнути.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Можна я уточню? Тобто через якийсь час після вступу в дію закону буде даватися якийсь час людині для створення кабінету, там декілька місяців чи скільки, я не знаю, будь ласка. І потім, якщо через декілька місяців ви дивитесь по реєстру, ну демографічному реєстру, от у таких-то людей немає цього кабінету, відповідно подається прокуратурою в суд заява, суд накладає арешт на всі активи, рахунки і інше. Тобто фактично не реєстрація кабінету тягне за собою повне блокування всіх бізнес-процесів...

БУРМІЧ А.П. Звичайно.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. ... і прав, і можливостей людей. Правильно?

БУРМІЧ А.П. Звичайно.

_____ . Ну звичайно, Анатолію Петровичу. Ну сказали ж, що є дві статті кодексу про адміністративні правопорушення. Яка прокуратура? Який суд? Яке накладення на стягнення? Це просто притягується особа, за скоєння адмінправопорушення вона сплачує штраф. Все.

АНДРУСЯК М.В. Ті обмеження, які визначені законом, вони передбачені за неприбуття людини по повістці. Інші порушення...

_____ . Створення електронного кабінету. Які санкції - от не створює людина? Не беремо, там поважні/неповажні причини. Не створює. Оштрафували. Далі, він не створює - ще раз оштрафували. Далі?

_____ . Далі нічого.

_____ . Ну почитай уважно тоді, Сашо, якщо ти так вважаєш.

_____ . Там є санкція кримінального характеру за те, що не створений кабінет чи що?

_____ . Так.

_____ . В якій нормі?

_____ . А от побачиш, коли тебе підтягнуть, тоді побачиш.

ГОЛОВУЮЧА. Так, колеги, ще раз, яка, ви сказали, стаття КУпАПу?

АНДРУСЯК М.В. 210 і 210.прим 1.

ГОЛОВУЮЧА. Максимальна санкція - штраф від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів. Колеги, просто ви презюмуєте, що люди мають кожного дня якийсь час проводити в електронному кабінеті для того, щоб слідкувати, чи їм ТЦК туди чогось не надіслало. Правильно? Кожного дня. Бо рахунок на прибуття/неприбуття іде в 10 днів. І через 10 днів після не прибуття можна вже повістку до суду отримати, правильно?

АНДРУСЯК М.В. Неправильно. Між судом і повісткою про прибуття ще є вимога, яка відпрацьовується територіальним центром, в якій зазначається про необхідність виконання військового обов'язку. І робота поліції ще міжнародна.

_____. Шановні колеги, два слова. Нестворення кабінету електронного, можна буде штрафувати всіх абсолютно: придатних, непридатних, з відстрочками, без відстрочок – всіх! Тому що це стосується громадян України від 18-и до 60-и років. Так, на всякий випадок. Будете платити все.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. А можна уточнити?

ГОЛОВУЮЧА. До речі, да. Тут написано, що громадяни зобов'язані реєструвати електронний кабінет призовника.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. А можна уточнити: а як буде людина сповіщуватись про те, що вона не зареєструвала, що у неї штраф? Це вона в розшук буде оголошуватись? Як ви штраф будете стягувати? Чи в Дії буде приходити? В Дії штраф. В додатку Дія я маю на увазі.

_____. Алексей, штраф стягується, когда у тебя арест на майно. От у меня там, я не вовремя заплатил 2 тысячи, у мене арестованы машины, автомобиль. И всё! 2 тысячи...

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Я до того, що люди не будуть знати нічого про ті штрафи. Вони не створили кабінет, про штрафи вони не дізналися, потім терміни сплили і тоді буде інше подання, правильно? За...

_____. Леша, ми не на окрузі...

_____. Подання. Будут штрафовать всех подряд!

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧА. Панове, будь ласка, говоріть по одному.

_____. ...ні смартфонів, ні планшетів. Як він буде реєструватися? Ви не чуєте чи що, мажоритарники? Де наші мажоритарники? Хто працює на окрузі? Про що ви говорите? Рівненська область, 153-й округ, кажу, людям 40-50 років – вони не мають планшетів, не мають смартфонів! Як він реєструватися буде?

_____. Він буде платити штраф.

_____. Який штраф?

_____. За те, що у нього немає. І все...

_____. Так і він знати про це не буде! Ти чуєш?

_____ . А йому наложать арешт на автомобілі, на майно, закриють все підряд, що на ньому числиться. Кредити арештують, я не знаю, все. І прибіжить і заплатить. А потім буде...

_____ . Друзі, ну це треш!

_____що у нього немає. Буде потім розказувати, що у нього немає смартфона... і все. Читайте закон! Громадяни з 18-и до 60-и років повинні мати кабінет. Немає кабінету... стаття.

ГОЛОВУЮЧА. Я відкрила статтю 22, зміни до Закону про мобілізаційну підготовку, мобілізацію, якщо я не помиляюся, і там написано, що громадяни зобов'язані реєструвати електронний кабінет. Тобто всі?

АНДРУСЯК М.В. Тобто призовники, військовозобов'язані.

ГОЛОВУЮЧА. Ні-ні, чекайте. Написано: громадяни. Там не написано...

АНДРУСЯК М.В. А там написано: електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного...

ГОЛОВУЮЧА. Призовника, військовозобов'язаного, резервіста, але зобов'язані це робити громадяни. Не призовники, військовозобов'язані, резервісти, а громадяни.

_____ . Дивіться, якщо я громадянин і не є призовником або військовозобов'язаним, або резервістом, я не повинен реєструвати цей кабінет, ось і все. Там все чітко сказано: якщо громадянин України підпадає під одну з цих трьох категорій, так, він повинен зареєструватися. Якщо ні, ну, навіщо йому реєструватися?

_____ . Я дякую за підтримку.

БУРМІЧ А.П. Олександр, ... *(нерозбірливо)* чи резервіст, чи не резервіст, він повинен пройти в ТЦК всі комісії, потім його визначать, ким він є. Розумієш? А до цього, поки ти не пройдеш всі оці от штуки, ти невідомо хто. З 18-и уже призовник. А потім далі всі ті, хто навіть сьогодні мають там якісь відстрочки, вони повинні уточнити дані, всі пройти повинні, і про це їм буде надсилатися в електронний кабінет, якого немає. А у кого немає, той буде платити штраф, ось і все. Що незрозуміло?

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, підсумовуючи нашу дискусію, з обговореного чи є пропозиція, якщо можна, тоді одразу з формулюванням, додати ще один пункт про корупційні ризики в законопроект. Бо ми просто з вами довго можемо це питання обговорювати, це точно буде обговорювати профільний комітет, але давайте просто повернемося до нашого предмету відання. Як це сформулювати? В чому корупційний ризик?

_____ . В тому що ми обговорювали, тому що тут можуть бути зловживання різні.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, ще раз. Нам треба в проект рішення записати конкретно в чому комітет вбачає корупційний ризик. Ну, ви ж бачите проект рішення, там достатньо конкретно обґрунтовано написано про пункти, які секретаріат проаналізував, і я так уже аналізувала. В чому тут корупційний ризик?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Хотілося б просто роз'яснення пана Марка з приводу того, який буде механізм накладення цих штрафів. От людина не

зробила кабінет, штрафи визначені, вона не знає про них, як далі діє, хто діє? ТЦК подає? Який механізм?

_____. Анастасія Олегівна, напишем. После комітета вам пришлем.

ГОЛОВУЮЧА. Ні, колеги, так не буває. Ми маємо за щось проголосувати на комітеті, а не після комітету ви мені пришлете за що ми проголосували. Ми так не працюємо в цьому комітеті. Ні-ні.

_____. Так правильно же надо написать.

ГОЛОВУЮЧА. Ні-ні. Колеги, ми голосуємо за конкретні пропозиції.

_____. Такі прецеденти у нас були кілька разів.

ГОЛОВУЮЧА. Ні, у нас не було таких прецедентів. Ми робили техніко-юридичне опрацювання формулювання, а не після комітету придумували за що комітет проголосував. Такого ніколи не було.

БУРМІЧ А.П. Як не було? Було.

ГОЛОВУЮЧА. Ні, не було такого ніколи, Анатолію Петровичу.

Колеги, ще раз, чи є бажання додати, і якщо так, то конкретно який ще корупційний ризик до.

_____. Анастасіє Олегівно, є, ти ж знаєш. Ну так допоможи сформулювати правильно.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, так запропонуйте. Я не розумію вашу думку.

_____ . Ти ж знаєш, як це зробити. Ну що ти починаєш?

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, ні, це не так. Я можу з вами погоджуватися в тому, що непропорційною виглядає норма про зобов'язання всіх зареєструвати кабінет, про систему штрафів і санкцій. В чому тут власне корупційний ризик, я не знаю, колеги, в чому тут корупційний ризик? Що когось оштрафують, а когось ні?

СЮМАР В.П. Можливо, вибірковість покарання. Тому що неможливо на всіх, хто не накладе, це може бути мільйони людей, якщо це стосується всіх громадян, накласти адміністративне стягнення. Тобто, я так розумію, це колеги мають на увазі.

Я би, до речі, додала, у мене є сумніви щодо конституційності норм по переоформленню паспортів, я це сказала, бо це безумовне право громадянина, якщо він є громадянином, про конституційність цієї норми. Але тут, можливо, хто визначає стягнення?

_____ . Анастасіє Олегівно, неналежна правова визначеність.

ГОЛОВУЮЧА. Та визначеність належна. Всі зобов'язані зареєструвати кабінет призовника.

_____ . Як це визначити, що він відкрив, не відкрив і таке інше? Як підтвердити?

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Можуть представники Міноборони прокоментувати, як вони будуть визначати, хто зареєстрував, який механізм подання на цей штраф до суду? Можна прояснити процедуру? Це якийсь data-

аналітик буде сидіти в Генштабі, в нього будуть бази даних користувачів там, не знаю. Як це можна визначити?

ГОЛОВУЮЧА. Міноборони, будь ласка, прокоментуйте. Ну я приєднуюся до питання, буде там, наприклад, 100 тисяч людей, які не зареєстрували, як ви ідентифікуєте цих 100 тисяч і які далі по них дії? Колеги! Можливо вони не чують. Марку, ви з нами?

АНДРУСЯК М.В. Так, я з вами, але все ж таки цей порядок роботи електронного кабінету, технічна його сторона, це питання до наших цифровізаторів.

ГОЛОВУЮЧА. Дивіться, так, я розумію, ви ж просто запропонували норму, так, по якій всі, хто не створив електронний кабінет, підлягають відповідальності за в тому числі невиконання обов'язків, так, мобілізаційних, одним з яких є створення кабінету. Ви можливо опинитеся через там пів року в ситуації, коли 100 тисяч людей не зареєстрували кабінет. Як ви, по-перше, ідентифікуєте, хто ці 100 тисяч людей? Наведу приклад, так? Коли НАЗК, наприклад, перевіряє декларації, так, то в них є спеціальна електронна система, яка дозволяє звірити вашу, мою і решти колег декларації з державними реєстрами і в автоматичному режимі отримати відповідь на питання, чи декларація містить усе, що є в державному реєстрі. Відповідно чи перелік людей, які зареєстрували електронний кабінет, буде звірятися з чим, з демографічним реєстром, з "Оберегом", з чим? В який спосіб ви будете ідентифікувати тих, хто не створив, і в який спосіб ви будете їх притягувати до відповідальності, враховуючи, що це може бути багато людей?

АНДРУСЯК М.В. Законопроект 162 - це про "Оберіг", це про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних і резервістів. І

електронний кабінет теж буде створюватись на базі "Оберегу". Ось. Тому в принципі ми всіх побачимо, всіх, хто перебуває на військовому обліку.

ГОЛОВУЮЧА. Дивіться, у нас же якраз і проблема в тому, що все це створюється саме тому, що в нас є якась гіпотетично велика кількість людей, які не перебувають на обліку (правильно?), які не оновили свої дані з 1975 року. Він фізично, громадянин України, існує, у нього є паспорт там, але в системі обліку військовозобов'язаних даних про них немає. Або є, але вони 30-річної давнини.

АНДРУСЯК М.В. От якраз законопроект 162 це про те, щоб ми всіх побачили. От, наприклад, зараз в діючому Законі про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних і резервістів, там передбачена взаємодія з 8-а державними органами стосовно 10-и реєстрів. Після набрання чинності Закону 162 збільшиться кількість реєстрів, які взаємодіють з "Оберегом" до 15-и, кількість інформації з 22-х до 34-х, тому практично всю інформацію по всіх громадянах чоловічої статі України ми будемо мати.

Але інше питання, це все ж таки реальне знаходження цієї людини, місце проживання. Тому тут включаємо ми і закордонні дипломатичні установи, і даємо можливість перевіряти уповноваженим ТЦК документи на вулиці у громадян чоловічої статі, і таке інше.

Все настільки комплексно в цьому законі, і поряд стоїть Закон 162, що виключення якоїсь норми, воно нівелює всі процеси.

ГОЛОВУЮЧА. Дивіться, ми ж не пропонуємо щось виключити, ми намагаємося зрозуміти, як це буде працювати.

Тобто фактично що ви говорите, це наступна поправка, якщо не помиляюся, що система "Оберіг" співпрацюючи з іншими реєстрами, починаючи від платників податків і закінчуючи ... (*нерозбірливо*) реєстр (як він правильно називається?), пов'язаний із послугами у сфері охорони

здоров'я, і бачити, що от є Петров, який, наприклад, платить податки, і от він отримував лікарняні, а в "Оберегу" в нас його немає, кабінету немає, значить, рухаємося в бік притягнення цієї особи до відповідальності. Таким чином?

АНДРУСЯК М.В. Ну, ми намагаємося поставити цього громадянина на військовий облік.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Так а можна уточнити? От дивіться, по реєстрах не співпало, ви бачите, що людина не вклалася в терміни реєстрації кабінету. Далі що відбувається? Міністерство оборони чи якийсь місцевий ТЦК направляє заяву в якийсь правоохоронний орган для того, щоб...

ГОЛОВУЮЧА. А хто звертається з, хто складає адмінпротокол і направляє його до суду? Хто ця людина?

Пане Марку. Просто дивіться, хто зараз по цим статтям складає адмінпротоколи? Стаття ж не нова, я не пам'ятаю, хто по ним складає адмінпротоколи. ТЦК?

АНДРУСЯК М.В. Так, на сьогодні протоколи складає ТЦК. Є Постанова Кабінету Міністрів про порядок ведення військового обліку. Там всі ці процедури передбачені. ТЦК складає протоколи, повідомляє Національну поліцію, поліція здійснює розшук...

ГОЛОВУЮЧА. А як ТЦК дізнається? Реєстр же веде "Оберіг", не ТЦК. ТЦК просто в один кінець туди заправляє дані.

АНДРУСЯК М.В. Ну так. Ця історія про реєстр, про електронний кабінет – це все на перспективу. У нас зараз нема електронного...

ГОЛОВУЮЧА. Вибачте, нічого собі на перспективу. Відповідальність вступає в силу одразу, як же на перспективу? Вибачте, у вас зам'ючений мікрофон, ми вас не чуємо.

АНДРУСЯК М.В. Та я, чесно кажучи, вже не розумію, що треба коментувати.

СЮМАР В.П. Ми хочемо процедуру зрозуміти. Просто щоб була чіткість і розуміння. От людина не зареєструвала електронний кабінет. Що далі відбувається? Хто на неї накладає стягнення безпосередньо, якщо ви самі кажете, що ТЦК...

ГОЛОВУЮЧА. Звідки ТЦК дізнається про це? Не ТЦК ж *(не чути)* реєстрами.

СЮМАР В.П. Звідки вона знає, що ця людина не створила електронний кабінет, якщо ТЦК не є оператором реєстру фактично "Оберігу"?

АНДРУСЯК М.В. По Закону про єдиний державний реєстр ТЦК є (як там воно називається зараз) адміністратором реєстру. "Адміністратор" слово забув. Тому всі кінцевики "Оберігу" знаходяться в територіальних центрах комплектування виключно. Ну, і в органах управління, які там вже вище над ТЦК – до Генерального штабу і до Міністерства оборони.

СЮМАР В.П. Тоді ТЦК подає до суду на накладення штрафу, правильно?

АНДРУСЯК М.В. Правильно, так.

СЮМАР В.П. Тобто ви не обрушите цим роботу...

АНДРУСЯК М.В. За порушення правил військового обліку.

Що-що?

СЮМАР В.П. Не обрушите роботу ТЦК?

АНДРУСЯК М.В. А ні, почекайте, не до суду, вона подає повідомлення в Національну поліцію про порушення громадянином правил військового обліку, для того щоб Національна поліція здійснила розшук...

ІВАНІСОВ Р.В. Дозвольте, Анастасія Олегівна.

ГОЛОВУЮЧА. Почекайте, пане Романе, дайте відповіді.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Розібратись.

ГОЛОВУЮЧА. Не закінчив же пан Марк ще відповідати. Пане Марк, закінчіть, будь ласка.

АНДРУСЯК М.В. Національна поліція здійснює розшук і у присутності порушника, будемо так казати, здійснюється складання протоколу.

ГОЛОВУЮЧА. У присутності порушника, якщо його знайшли.

_____. Отут, Анастасіє Олегівно, і собака порилася, комусь направлять, а комусь й не направлять. В кого гроші є, направлять, а в кого нічого забрати, то й не направлять.

ІВАНІСОВ Р.В. Скажіть, будь ласка, тобто в селі кум, сват, брат ТЦК замовляє іншу людину, сусіда, бо не подобається він йому. "Який в нього

телефон?" – питає ваш ТЦК. - "Нокія". – "А, зрозумів, давай, шлемо йому повістку, немає його в електронному кабінеті". Ну на Нокії як зареєструвати? Та він і з комп'ютером не знає, що робити. – "Давай". Зранку людина прокинулася – в неї все заарештовано. Як вам така справа? Це не корупція? Я вважаю, що це корупція і вона буде тотальна, у нас тотальна.

І, як Анатолій Петрович сказав, що сьогодні, не маючи цих норм, сьогодні в стані війни знаходиться країна, а в армії грабують як скажені, шановні!

АНДРУСЯК М.В. Це ви в мою сторону...

_____. Це ще додасть їм. Та ТЦК ... *(нерозбірливо)*, якщо ви цього не бачите, то подивіться, які статки у ваших ТЦК.

Дякую. А за що і дякувати?

ГОЛОВУЮЧА. Ну, колеги, давайте прямо так не будемо, дякувати є за що. Дякуємо в першу чергу за те, що в нас є можливість тут з вами сидіти, у мене – в своєму кабінеті, у вас – у ваших, і працювати майже в штатному режимі. І за це вже дуже сильно треба дякувати. І мати можливість бачити своїх дітей.

ІВАНІСОВ Р.В. Дякувати треба тим, які зараз там, в Авдіївці, в Куп'янську, тим пацанам і дівчатам, які боронять нас, і завдяки ним ми сьогодні сидимо в своїх кабінетах, пані голово.

ГОЛОВУЮЧА. Ви вже закінчили на мене кричати, пане Романе? Так?

ІВАНІСОВ Р.В. На вас я ніколи в житті не кричу. Ви постійно про це говорите мені.

ГОЛОВУЮЧА. Складається враження просто, що на мене, ну ладно.

АНДРУСЯК М.В. Це напевне було в мою сторону.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, давайте перейдемо у більш конструктивне русло.

ІВАНІСОВ Р.В. Та ні, не у вашу сторону, пане Марку, ні, не думайте. Просто...

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, я зараз спробую підсумувати цю дискусію.

ІВАНІСОВ Р.В. Давайте проголосуємо.

ГОЛОВУЮЧА. Перш ніж проголосувати, треба сформулювати проект рішення, правда? Я підтримую ваше бажання проголосувати, давайте визначимося за що?

За підсумками цієї дискусії, колеги, я можу наступним чином спробувати сформулювати доповнення до проекту рішення. Справді вбачається можливість для вибіркового підходу для притягнення відповідальності за нестворення електронного кабінету, доки не передбачена можливість верифікації, хто створив, хто не створив кабінет, в автоматичному режимі і направлення таких протоколів в суд в автоматичному режимі.

Якщо пам'ятаєте, колись в НАЗК була ініціатива щодо автоматичного протоколу, це може працювати, наприклад, щодо тих складів правопорушень, які не передбачають, точніше, які не пов'язані з наявністю або відсутністю там, наприклад, поважних обставин, в яких є дуже простий фактовий склад правопорушення: щось або зроблено в певні строки або не зроблено в певні строки. Відповідно для такого простого правопорушення по реєстру,

наприклад, по необхідності реєстрації електронного кабінету, механізм, який би не передбачав вибіркового застосування, може виглядати наступним чином. Система може автоматично, шляхом співставлення з іншими реєстрами, виявляти людей, які не виконали обов'язок щодо реєстрації електронного кабінету, і автоматично по таким людям складати протоколи, наприклад. І тоді не було би вибіркового підходу: по комусь склали протокол, а по комусь не склали.

Бо ця історія складання протоколу не автоматично і вибірково, вона, на жаль, просто залишає нас в тій реальності, в якій ми і є, коли ТЦК змушені разом із поліцією виймати чоловіків із автобусів, зупиняти їх на блокпостах. Кого, як-то кажуть, схватили за штанці, того і зловили. Кому пощастило і не схватили, того не зловили. Ну це не діло і не нормальний підхід до державної політики.

Тому, колеги, пропозиція така з огляду на обговорення під час комітету, додати, що можливість вибіркового підходу до притягнення до відповідальності з огляду на відсутність електронного механізму і з огляду на велику кількість людей, яка потенційно може підпадати під ознаки таких правопорушень, це корупційний ризик власне в зв'язку з вибірковістю і цей корупційний ризик можна було би і зняти в спосіб, передбачити автоматичну фіксацію такого правопорушення і автоматичне складання протоколу. Або тоді треба повністю переглядати відповідальність і додавати туди ознаки там наявності/відсутності поважних причин. Розгляд такого роду справ по суті в судах в такій кількості, в якій вони можуть бути, з моєї скромної точки зору, є неможливим, тому ми тут або автоматизуємо цю історію, або від неї треба відмовлятися взагалі, тому що невибірковий повноцінний розгляд такої кількості справ, ще раз кажу, мені здається неможливий. Таке, колеги, можу запропонувати додати. Чи я, колеги, вловила суть нашої дискусії, чи те, що я щойно підсумувала, відповідає тому, що ви пропонуєте додати до проекту рішення? Колеги!

_____. Підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧА. Романе, це те, що ви намагалися сказати?

ІВАНІСОВ Р.В. Анастасіє Олегівно, я завжди на вашому боці. Так, от завжди. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧА. Тоді, колеги, по цьому законопроекту, якщо правильно я розумію, то немає у членів комітету відчуття, що ми зняли якісь із зауважень, з якими ми почали розгляд цього законопроекту, правильно?

МОШЕНЕЦЬ О.В. Правильно. Анастасіє, я не почула відповідь на питання щодо аспірантів.

ГОЛОВУЮЧА. Так, щодо аспірантів. Правильно.

МОШЕНЕЦЬ О.В. ...підходу до тих, хто навчається за рахунок бюджетних коштів або за рахунок коштів фізичних чи юридичних осіб, що теж може бути певною дискрецією, тому що хтось кращий, хтось гірший, ну так не може бути. І взагалі звідки ця норма взялася? Можливо якесь обґрунтування. Просто, колеги, вибачте, але моє враження таке, що ми тут власне не можемо для себе зрозуміти якісь елементарні інструменти, механізми, як це людям пояснювати. Складається враження, що ті, хто створював чи на чие замовлення було створено цей законопроект, самі не розібрались, що вони створили. Або не можуть пояснити. Можна про аспірантів, будь ласка, почути?

АНДРУСЯК М.В. Пані Анастасіє, я можу казати, так?

ГОЛОВУЮЧА. Так, звичайно, будь ласка.

АНДРУСЯК М.В. Я вам цифри наведу. В 2019 році в аспірантуру поступили в Україні 1528 громадян. У 2020 - 1515. У 2022 році їх стало 9 тисяч 36. А в 2023 році двигунів сучасної науки стало 11 тисяч 712. Ось такі цифри, які показують таку прозору схему ухиляння від служби у Збройних Силах.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Почекайте, а чому це схема ухиляння? Раніше цієї норми не було, ну давайте не будемо називати, я не захищаю зараз нікого, я розумію, але це абсолютно прозоро, законодавчо було визначено як можливість навчатися. Так сталося. А ви знаєте, скільки людей виїжджають? От навіть зараз оця підготовка законопроекту спричинила знову масову міграцію. Ну, дайте вже довчитися людям, якщо вони хочуть, або поставте якісь інші можливо умови, рамки, не знаю, написав три наукові статті протягом першого року або якісь інші критерії, ну, виглядає реально дивно. Просто аспіранти, повірте, поруч з людьми з інвалідністю або тих, хто їх доглядає, зараз, не знаю як іншим, але мені не дають спокою, звинувачуючи просто у всіх гріхах і нас, і вас. І потрібно якось нормально пояснити, а не просто, що їхня кількість різко збільшилася. Це та кількість людей, яка критично необхідна, тобто там 10 тисяч приблизно осіб, без яких не можна обійтися, чи просто як пояснити? Просто збільшенням різким?

АНДРУСЯК М.В. Пояснити можна тим, що таке рішення було прийнято на профільному комітеті. Ми не розглядали питання розподіляти аспірантів на бюджетників і контрактників. Але на профільному комітеті, коли виступали представники комітету (я не пам'ятаю, як він правильно називається), але з питань освіти, була запропонована така норма і членами комітету вона була підтримана. Ми її реалізували в проекті закону. Ну, а цифри, вони кажуть теж про, в принципі, джерело ухиляння громадян. Ну, дійсно, якщо є потреба для держави у півтори тисячі бюджетників, а інші просто за гроші заходять, щоб не служити у Збройних Силах, в принципі, цифри кажуть самі про себе. Дякую.

Я більше не зможу коментувати про аспірантів, але тоді практично все, що я знав, я доповів.

ГОЛОВУЮЧА. Ще раз, будь ласка, скажіть в цифрах скільки минулого і цього року, яка динаміка по приросту аспірантів.

АНДРУСЯК М.В. До війни це було в межах півтори тисячі. Минулого року – 9 тисяч. І цього року – майже 12 тисяч.

ГОЛОВУЮЧА. По аспірантам, да, колеги. Я, як би, розумію мотивацію в цифрах, але просто сказати, що контрактники, які вчаться за власний рахунок, перепрошую, аспіранти, що вчаться на контракті, вони якісь не такі аспіранти в порівнянні з тими, хто вчиться на бюджеті, мені здається, це трохи такий дискримінаційний підхід.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. Може, просто сказати, що норма буде стосуватися лише тих осіб, які вступили після набрання законом чинності. Може, так?

МОШЕНЕЦЬ О.В. Як мінімум. Ну тому що дивно, тим більше, люди заплатили.

_____ . 10 тисяч людей. Ну це ж ні про що для такої потреби в мобілізації.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Взагалі смішно, так. І це суперечить принципу, якщо ви вже про Комітет освіти, оцьому принципу послідовності набуття освіти. Тоді воно суперечить взагалі. Тому що зараз, там була вказана норма, студенти, які набувають там послідовну освіту, тобто бакалавр, магістр,

спеціаліст і далі, і далі. І тут ми аспірантів як певне джерело, але оцих контрактників ви виключаєте. Ну воно реально дивно.

_____. Взагалі по принципу, що закон не має зворотної сили, то оця ідея, яку вніс Олександр, що вони всі набувають чинності з моменту набрання чинності закону, вона була б логічною. Тому що ну як? Трошки неправильно.

_____. Вся країна буде аспірантами.

ГОЛОВУЮЧА. Розумієте, колеги, воно і набере чинності в момент набрання чинності законом. Просто людина оновлює свої дані в електронному кабінеті, і те, що позавчора було для неї підставою для відстрочки, на момент, коли вона оновлює дані, вже не є підставою для відстрочки. От і все. Все, на жаль.

_____. Так я і кажу, що внести норму про те, що це стосується тих, хто буде вступати в аспірантуру після набрання чинності цього закону. Воно було б логічно. А ті хай вже довчаться.

_____. Ну а яка різниця?

_____. Різниця є.

ГОЛОВУЮЧА. Гарзд, колеги, колеги, давайте, будь ласка, повернемося...

_____. Я кажу про те, що нема різниці, що там оновлюється, що не оновлюється. Просто якщо людина вступила, наприклад там, в 2022 році, а закон набрав чинності там в 2024-му, яка різниця, оновлює він там щось

чи ні. Якщо йому прийде повістка, він просто покаже довідку про те, що він там вступив, наприклад, в 2021 році, і на цьому питання закрито.

ГОЛОВУЮЧА. Але цей закон так не говорить, колеги. Дивіться, ми точно тут не можемо говорити про корупційні ризики, ми можемо зробити зауваження щодо того, що таке штучне розмежування аспірантів за ознакою форми оплати за навчання виглядає дискримінаційним, і в принципі, це все, що ми можемо зробити, а це питання буде опрацьовувати буде опрацьовувати профільний комітет, бо я з вами погоджуюся, що це виглядає дискримінаційно, просто в правках предметів відання нашого комітету і в рамках антикорупційної експертизи ми не маємо підстав говорити про це як про корупційний ризик.

_____. Давайте зауваження зробимо.

ГОЛОВУЮЧА. Можемо зробити зауваження щодо того, що такий штучний поділ аспірантів виглядає дискримінаційним. Так?

Гаразд, колеги, тоді я пропоную... Ми все обговорили, всі поставили питання, які хотіли поставити, колеги?

БУРМІЧ А.П. Якщо можна, одне питання маленьке пану Марку.

ГОЛОВУЮЧА. Так. Будь ласка.

БУРМІЧ А.П. Для майбутнього, для розуміння всіх. Скажіть, будь ласка, а ви вивчали саме в стінах Збройних Сил, які саме моменти ви вважаєте за демотивуючі, через що власне і приймається цей закон? Що ми фактично порушуємо все, що можна, Конституцію, мораль навіть і таке інше. Які все-таки підстави для того, щоб цей закон з'явився? Чому люди не хочуть іти захищати армію? Чому вони втікають? Чому вони готові все ... *(нерозбірливо)*

аби туди не йти? Основні ваші думки: що демотивує людей? Дякую. Чи не опрацьовували?

АНДРУСЯК М.В. Ви розумієте, ви задаєте такі риторичні, будемо казати, питання, що демотивує людей? Демотивує людей страх бути загиблими на війні, це нормальна людська якість. Але по-іншому ми не переможемо. Ви подивіться, який ресурс у нашого ворога, а у нас практично ми не бачимо наш ресурс, у нас не залишилося ресурсу.

Мета законопроекту – це справедливість. Ми повинні поставити на облік, побачити на обліку всіх громадян України чоловічої статі, які знаходяться і на території України, і за кордоном. Після цього, коли ми зможемо призивати людей, ми зможемо проводити ротації, ми зможемо надавати військовослужбовцям, які вже тривалий термін на передовій, зможемо надати можливість звільнитися. Ну в принципі, ну ви ж це розумієте, ви просто хочете це почути від мене.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Марку, в мене тоді, якщо можна, зустрічне просто питання. А які є, давайте я так скажу, я не знаю, чи ви зможете мені на це питання відповісти в режимі засідання комітету, яке у нас є відкритим, але я все-таки спитаю, а ви просто мені скажіть, чи можемо ми тут отримати відповідь чи ні. Який є потенціал внутрішній у Збройних Силах для проведення ротації? Не мені вам пояснювати, я впевнена, що ви цю проблему знаєте і багато хто із колег про це говорить, про те, що є військові у Збройних Силах України, які, скажемо так, ще не були ні на передовій, ні ближче до передової ні разу, і є підрозділи, які жодного разу не виходили на ротацію або виходили у режимі кілька днів, що в принципі не повертається язик назвати ротацією. Чи є потенціал всередині в Збройних Силах щодо (за відсутності кращого формулювання), скажу, внутрішньої ротації? Або поправте мене, якщо я неправильно розумію ситуацію по здійсненню цієї внутрішньої ротації.

АНДРУСЯК М.В. Ну як вам відповісти? Практично половину Збройних Сил залучено до безпосередньої участі у відсічі збройній агресії. Інші здійснюють забезпечення цієї участі. Кожна військова частина має певний функціонал і виконує певні завдання. І все воно, всі ці завдання, направлені для відсічі збройній агресії. Постійно проводиться ротація. Обмежено придатних переводять в небойові військові частини. З небойових військових частин безліч добровольців, які переходять на лінію фронту. Ну от така ситуація у нас на сьогодні.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Можна я останнє? Нам просто сьогодні колеги з іншого комітету надали статистику. Я можливо тут з питання Анастасії, так, продовжу. Військові пенсіонери віком до 60 років, які не працюють на військовій службі та не працюють взагалі, 156 тисяч осіб. Це люди до 60 років. Ви можливо якось цю цифру аналізували, ви можете нас зорієнтувати, який потенціал саме залучити: це навчені люди, вони вміють користуватися зброєю? Я думаю, що вони якраз розуміють, що робити і краще аспірантів там 22-23 роки. Можливо є якась певна аналітика щодо цих осіб? І яка їх кількість може бути залучена?

І я ще хочу підтримати тут питання Анатолія Петровича, який говорить постійно про мотивацію. Я, можливо, поясню теж простими словами, що мається на увазі, принаймні так, як я це розумію. Якби було сказано про те, що людина після трьох років, не знаю, отримає іпотеку під 2 відсотки, ну умовно кажучи, або право на безкоштовну освіту, я не знаю, чи безкоштовну аспірантуру, я зараз тут придумую, або ще якісь інші речі. Ми не говоримо там про землю, про яку дуже багато говорять. Принаймні якісь ті блага, які могли би зацікавити людей, які просто так не можуть це отримати там право на вищу освіту. Точніше вони мають це право, але там вступити їм за результатами ЗНО чи тестів, можливо, складно, умовно, для хлопців з якогось села, якоїсь області. Я не хочу тут нікого принижувати.

Якісь такі речі. Можливо б це так само покращували імідж служби і захисту. Тому що ти розумієш, що ти йдеш, але ти повернешся і ти щось будеш мати.

Виходить зараз так, люди, які за кордоном, і в тому числі чоловічої статті, які виїхали за тиждень, за два до початку повномасштабного вторгнення, за цей час вивчили іноземну мову, отримали оці субсидії, дотації (чи як ця допомога у них називається?), нічого при цьому не роблять, а деякі навіть і підробляють, ну не офіційно, звичайно, тому що в багатьох країнах це перевіряється. Відпочивші, нормальні, без вибухів, без тривоги сплять, ну нормально собі живуть, відпочивають, їздять Європою, там літають. Потім після того, як, сподіваємось, що війна закінчиться якнайшвидше нашою перемогою, повертаються і мають змогу отримати гарні посади, мають змогу нормально працювати... іноземною мовою. А інші, інші, повертаючись з фронту, в кращому випадку в здоровому стані, не мають нічого. От в цьому і полягає оця соціальна несправедливість.

Ми добре розуміємо, що треба захищати нашу державу, ми дуже добре розуміємо, що це наш обов'язок. Звичайно ми будемо це підтримувати. І тут ми говоримо якраз в закритому режимі. Але чомусь ми не говоримо про оці прості речі. Мені здається, що ми їх мимо якимось так обходимо, ніби ми цього не розуміємо. Давайте додамо якісь дійсно такі мотиватори, які хоч принаймні якимось покращать цю службу і захист, і бажання там бути. А то складається враження, коли зараз, наприклад, іде людина, яка повернулася з фронту без кінцівок або з певною там інвалідністю, так всі ж опускають очі, ніхто не може нормально нічого зробити і сказати. От в цьому ця несправедливість заключається. Тому ніхто туди не хоче йти. Давайте називати речі своїми іменами. От і все. І тут хотілося б просто якогось професійного коментаря і доопрацювання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Марку, якщо можна коротко. Це справедливе питання, воно звичайно вже не в предметі відання безпосередньо нашого комітету, але воно важливе звичайно і для мене, і для колег, бо, крім роботи в комітеті, нам ще потім в залі визначатися по цьому законопроекті і до другого читання його також спільними зусиллями доопрацьовувати. Може скажіть, які би ви бачили можливі стимули.

Пане Марку, ви з нами ще?

АНДРУСЯК М.В. Так, пані Анастасіє, я з вами. Але у мене переривався зв'язок.

ГОЛОВУЮЧА. Було питання про те, які можливі стимули для того, щоб мотивувати людей ставати до лав Збройних Сил України.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Щодо пенсіонерів...

ГОЛОВУЮЧА. Так, військові пенсіонери.

МОШЕНЕЦЬ О.В. Які не працюють на військовій службі, не працюють взагалі, 156 тисяч.

АНДРУСЯК М.В. Пані Олено, і ви думаєте, що ми їх ховаємо і ми їх не призиваємо?

МОШЕНЕЦЬ О.В. Ні-ні. Дивіться, я не думаю. Я хочу почути, що ви робите якраз, як ви використовуєте цей потенціал. Я зараз тут не формую думку і не звинувачую вас ні в чому.

АНДРУСЯК М.В. Добре. Вибачте. Ми не розділяємо громадян України на військових пенсіонерів чи не на військових пенсіонерів. Ми їх бачимо як

військовозобов'язаних на обліку. Якщо військовий пенсіонер не порушує правила військового обліку, отримує повістку, він приходить до ТЦК, проходить процедуру призову і призивається на військову службу. Є пенсіонери військові, які є військовозобов'язаними і є заброньованими, є військові пенсіонери, які не придатні до військової служби і виключені з військового обліку, ну і таке інше. Можливо хтось з них і ухиляється. Комплексний закон цей і 162, він дозволить всіх побачити і всі будуть в однаковому положенні перед виконанням військового обов'язку. Я не розумію, що ви мали на увазі стосовно пенсіонерів, яким чином їх можна відокремити від решти громадян.

На жаль, у мене нема статистики, скільки з них зараз проходить військову службу, тому що ми, як би, за ознакою попередньої професійної діяльності не ведемо облік, але я впевнений, що вони поряд з іншими громадянами приймають участь у відсічі збройної агресії.

ГОЛОВУЮЧА. Дайте, будь ласка, відповідь також на питання про мотивацію. Які, ви бачите, могли би бути інструменти мотивувати громадян ставати до лав Збройних Сил.

АНДРУСЯК М.В. Ми розуміємо і багато про це кажуть, що основний вид мотивації – це визначені терміни військової служби. В законопроекті це передбачено.

Гроші. Ну, в принципі грошове забезпечення достатнє для військовослужбовців, які здійснюють безпосередню участь у відсічі збройної агресії. І мої особисті спілкування з такими військовослужбовцями, вони показують, що, в принципі, грошового забезпечення достатньо. Всі решта таких мотиваційних чинників, вони передбачені Законом про соціальний, правовий захист, передбачені Законом про статус ветеранів війни. Коли громадяни отримують статус учасника бойових дій, теж певні пільги зразу

включаються стосовно цього громадянина. Тому в принципі мотивації достатньо.

В цьому законопроекті ще, до речі, ми передбачили укладання однорічного контракту для громадян віком від 18 до 25 років, для громадян, які...

ГОЛОВУЮЧА. Однорічного контракту замість мобілізації, я пропустила це, чи як?

АНДРУСЯК М.В. Так. Для громадян, які не є військовозобов'язаними, які є громадянами призовного віку, від 18 до 25 років, вони зможуть укласти контракт терміном на 1 рік.

Що ще? Для військовослужбовців, які вже після 36 місяців будуть звільнені, вони будуть мати можливість укласти шестимісячний контракт для проходження військової служби ну і в них буде вибір контракти з визначеними термінами дії. Тому в принципі я вважаю, що ми намагалися в цьому законопроекті по максимуму задовольнити, замотивувати громадян до проходження військової служби.

ГОЛОВУЮЧА. Гарзд, колеги, є пропозиція на цьому зупинитися в обговоренні питань, які не є безпосередньо нашим предметом відання. Ми маємо просто спочатку закінчити свою безпосередню роботу і затвердити висновок щодо цього законопроекту. Я, колеги, підсумую нашу дискусію. І поправте мене, точніше, підтвердіть перед тим, як ми почнемо голосувати, будь ласка, чи я правильно підсумовую дискусію.

Перше. Після обговорення законопроекту комітет все-таки вважає, що законопроект містить окремі норми, які містять корупціогенні фактори. Ми лишаємося на позиції щодо наявності корупційних ризиків у всіх тих нормах, які я окреслила на початку нашої дискусії, ми також, колеги, домовилися додати в якості корупційного ризику потенціал нерівного застосування норми

щодо притягнення до відповідальності у разі нестворення електронного кабінету, і запропонувати для власне уникнення ризику нерівного, неоднакового, скажімо так, вибіркового застосування тієї відповідальності, передбачити програмні способи ідентифікації людей, які не виконали такий обов'язок і відповідно ініціювання складання адміністративних протоколів.

Ми також, колеги, домовилися додати зауваження щодо того, що дискримінація аспірантів за ознакою форми оплати за їх навчання: чи-то бюджетні кошти, чи-то кошти третіх осіб, або їх власні кошти – є неприйнятною, не виглядає обґрунтованою і власне є дискримінацією такою, якою вона і здається.

Я, колеги, також буду пропонувати визначити, що це є норми, які підлягають доопрацюванню на друге читання, і там, де ми з вами обговорювали, що можна допрацювати, також це в проекті рішення закріпити. Зокрема ми з вами обговорювали можливість реалізації знову ж таки програмними засобами системи "Оберіг", реалізацію принципу – одна людина отримує відстрочку по догляду за однією особою з інвалідністю, не більше однієї людини, щоб неможливо було одну й ту саму особу з інвалідністю, перепрошую за це погане слово, використати для отримання відстрочки необмеженим колом осіб.

Чи такий підхід до висновку комітету підтримується, колеги? Чи можемо переходити до голосування, колеги?

Оскільки немає зауважень, то пропоную тоді законопроект визнати таким, що містить корупційні ризики в окремих нормах, і це має бути доопрацьовано, ці норми, про які ми говоримо, мають бути виправлені на друге читання законопроекту. Прошу тоді, колеги, визначатися.

Радіна – за.

Мошенець.

МОШЕНЕЦЬ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Бурміч.

БУРМІЧ А.П. За.

ГОЛОВУЮЧА. Жмеренецький.

ЖМЕРЕНЕЦЬКИЙ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧА. Іванісов.

ІВАНІСОВ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧА. Одарченко.

ОДАРЧЕНКО А.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Сюмар.

СЮМАР В.П. За.

ГОЛОВУЮЧА. Ткаченко.

ТКАЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧА. Шинкаренко.

ШИНКАРЕНКО І.А. За.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую дуже, колеги.

КАБАЧЕНКО В.В. Кабаченко – за.

АНАНЧЕНКО М.О. Ананченко – також за.

КАБАЧЕНКО В.В. І Кабаченко – за.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Володимире, вибачте, я вас пропустила. Але я правильно розумію, що у вас немає технічної можливості бути секретарем?

КАБАЧЕНКО В.В. Так-так, абсолютно правильно. Дуже дякую.

АНАНЧЕНКО М.О. Пані Анастасіє, Ананченко – також за.

ГОЛОВУЮЧА. Ананченко – також за.

Ну, власне, колеги, одноголосно.

Колеги, я єдине про що вас попрошу, коли ви публічно коментуєте висновок комітету, то також звертайте увагу на те, що ми не тільки визначили в яких нормах є корупційні ризики, а ми також запропонували, як це доопрацювати. Щоб просто ми не виглядали як комітет, який безкінечно "Баба-Яга против". Так, колеги? Буду вам дуже вдячна.

Колеги, дякую дуже за роботу. На цьому ми наш порядок денний вичерпали і до нових зустрічей. Колеги, до побачення.